МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
З ДИДАКТИЧНИМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ

З ДИСЦИПЛІНИ

ТУРИСТСЬКІ РЕСУРСИ УКРАЇНИ

(для студентів 3 курсу денної та 4 курсу заочної форм навчання
за напрямком підготовки 6.020107 "Туризм")

ХАРКІВ
ХНАМГ
2012

Методичні вказівки до практичних занять та самостійної роботи з дидактичним забезпеченням з дисципліни “Туристські ресурси України” (для студентів 3 курсу денної та 4 курсу заочної форм навчання за напрямком підготовки 6.020107 “Туризм”) / Харк. нац. акад. міськ. госп-ва; уклад.: М. М. Поколодна, Н. Б. Петрова, І. Л. Полчанінова. – Х. : ХНАМГ, 2012. – 55 с.

Укладачі: М. М. Поколодна,
Н. Б. Петрова,
І. Л. Полчанінова

Рецензент: доц. кафедри регіональної та соціально-економічної географії Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, к. геогр. н. Редін Володимир Іванович

Рекомендовано кафедрою туризму і готельного господарства, протокол № 1 від 26.08.2010 р.

З М І С Т

	Стр.
1. Мета й завдання вивчення дисципліни….	4
2. Загальні методичні рекомендації…….	5
3. Розподіл часу за модулями і змістовими модулями та форми навчальної роботи студента…….….	5
4. Методичні рекомендації до опрацювання лекційного матеріалу…….	6
5. Методичні рекомендації на підготовку до семінарських та практичних занять, включаючи самостійну роботу……..	11
6. Методичні рекомендації до написання контрольної роботи……	27
Список джерел.....…….	28
Дидактичні матеріали……	29

1. МЕТА Й ЗАВДАННЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна «Туристські ресурси України» вивчає складові, географію розповсюдження, сучасний і перспективний рівні використання, можливості і запаси туристичних ресурсів України.

Мета дисципліни полягає у вивченні різноманітних складових туристичних ресурсів України, для створення конкурентоспроможного національного турпродукту.

Предмет вивчення у дисципліні є регіональні особливості структури, розповсюдження, потенційних запасів та сучасного рівня використання різноманітних видів туристських ресурсів України.

У ході вивчення дисципліни студенти повинні **знати:**

- умови і фактори формування та використання туристських ресурсів України;
- особливості наявної структури, географії розповсюдження, потенційні запаси та сучасний рівень використання природних та історико-культурних туристських ресурсів;
- сучасний стан розвитку туристської інфраструктури в окремих регіонах держави, як однієї з найважливіших складових туристських ресурсів;
- основні схеми рекреаційно-туристського районування території України та характеристику туристських ресурсів Криму та областей Чорноморсько-Азовського узбережжя, Карпат, Поділля, Полісся, Центрального та Східного регіонів України.

Вміти:

- аналізувати існуючий рекреаційний потенціал територій щодо здійснення того чи іншого виду рекреаційної діяльності, користуючись статистичною та плановою документацією та стандартними методиками;
- складати перспективні програми турів з метою подальшої апробації їх на ринку та виявлення рівня відповідності запитам туристів.

Дисципліна має тісні міждисциплінарні зв’язки з дисциплінами циклу гуманітарної та соціально-економічної підготовки: «Історія України», «Культурологія»; циклом дисциплін природничо-наукової та загальноекономічної підготовки: «Рекреалогія», «Рекреаційна географія»; циклом дисциплін професійної підготовки «Технологія туристської діяльності», «Організація туризму» та іншими. До дисциплін, вивчення яких безпосередньо спирається на дану дисципліну належить «Організація екскурсійного обслуговування», «Організація рекреаційних послуг», дипломне проектування.

Форма підсумкового контролю - ЗАЛІК.

2. ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Методичні рекомендації до вивчення дисципліни "Туристичні ресурси України" призначені для студентів 3 курсу денної та 4 курсу заочної форм навчання напряму підготовки 6.020107 – "Туризм".

Головною метою роботи студентів є систематизація теоретичних знань та опанування практичних навичок щодо аналізу розповсюдження різних видів туристичних ресурсів по території України.

Вивчення дисципліни "Туристичні ресурси України» складається з підготовки до лекцій, семінарських та практичних занять, самостійної роботи студентів, підготовки до поточного та семестрового контролю, підготовки матеріалів для написання рефератів та контрольної роботи з дисципліни.

Самостійна робота з дисципліни включає такі форми:

- опрацювання лекційного матеріалу;
- підготовка до практичних та семінарських занять;
- підготовка до поточного контролю;
- написання контрольної роботи.

Форми контролю. Для проведення поточного контролю знань використовуються такі форми контролю:

- письмове опитування;
- усне опитування;
- тестовий контроль (за змістовими модулями);
- підсумковий контроль – залік.

3. РОЗПОДІЛ ЧАСУ ЗА МОДУЛЯМИ І ЗМІСТОВИМИ МОДУЛЯМИ ТА ФОРМИ НАВЧАЛЬНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

Таблиця 3.1 – Розподіл часу за модулями і змістовими модулями та форми навчальної роботи студента для денної форми навчання

Модулі (семестри) та змістові модулі	Всього кредит /годин	Форми навчальної роботи			
		Лекц.	Сем., Пр.	Лаб.	СРС
Модуль 1. Туристські ресурси України	3,0/ 108	24	24	-	60
ЗМ 1.1. Умови і фактори формування та використання туристських ресурсів України	0,5/18	4	2	-	12
ЗМ 1.2. Різновиди туристських ресурсів України	1,5/54	12	18	-	24
ЗМ 1.3. Туристські ресурси туристських районів України	1/36	8	4	-	24

Таблиця 3.2 – Розподіл часу за модулями і змістовими модулями та форми навчальної роботи студента для заочної форми навчання

Модулі (семестри) та змістові модулі	Всього кредит /годин	Форми навчальної роботи			
		Лекц.	Сем., Пр.	Лаб.	СРС
Модуль 1. Туристські ресурси України	3,0/ 108	6	6	-	96
ЗМ 1.1. Умови і фактори формування та використання туристських ресурсів України	0,5/18	1	1	-	16
ЗМ 1.2. Різновиди туристських ресурсів України	1,5/54	3	4	-	47
ЗМ 1.3. Туристські ресурси туристських районів України	1/36	2	1	-	33

4. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ОПРАЦЮВАННЯ ЛЕКЦІЙНОГО МАТЕРІАЛУ

У системі різних форм навчально-виховної роботи у вищих навчальних закладах особливе місце належить лекції, коли викладач подає студентові основну інформацію, навчає студента думати, аналізувати, допомагає опановувати ключові знання, спрямовує його самостійну роботу.

Робота студента з опанування дисципліни починається зі слухання і записування лекції. Конспект лекції - це короткий тезисний запис головних положень матеріалу, що вивчається. Складання та вивчення конспекту - перший етап самостійної роботи студента над вивченням теми чи розділу. Конспект допомагає в раціональній підготовці до практичних та семінарських занять, у виконанні практичних завдань, складанні заліку, вказує напрямок і обсяг подальшої роботи з інформаційними джерелами.

Готуючись до лекції, студент повинен також опрацювати матеріал опорного конспекту лекцій з дисципліни, матеріал рекомендованих підручників та навчальних посібників, інших інформаційних джерел. На лекціях висвітлюються лише основні теоретичні положення та найбільш актуальні проблеми, тому більшість питань виноситься на самостійне опрацювання. Контроль за виконанням цієї підготовки здійснюється викладачем на кожному лекційному занятті шляхом індивідуального усного або загального письмового опитування студентів за питаннями наведеними наприкінці кожної теми.

ЗМ 1.1. Умови і фактори формування та використання туристських ресурсів України

ТЕМА 1. ОСНОВНІ ВІДОМОСТІ ПРО ДЕРЖАВУ

В ході вивчення цієї теми студенти повинні з'ясувати і систематизувати відомості щодо географічного положення, площі та конфігурації території, кордонів України та загальні показники соціально-економічного розвитку держави.

Питання і завдання для самоперевірки:

1. Опишіть основні параметри конфігурації території держави.
2. Дайте порівняльну характеристику України по загальним показниками площі країни та кількості населення з іншими державами Європи.
3. Які визначні географічні точки знаходяться на території України.

Джерела:
Основні: 8, 15 - 16
Додаткові: 1, 5 – 7, 9, 13 - 14

ТЕМА 2. ГЕОГРАФІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ТУРИСТСЬКИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ

В даній темі студенти узагальнюють існуючі передумови та їх вплив на формування туристських ресурсів: географічне положення, демографічна ситуація, природне середовище (рельєф України, мінерально-сировинної бази, клімат, внутрішні води, природні ресурси підземних вод, ґрунти, природна рослинність, тваринний світ, ландшафтна структура), господарський комплекс, місце і роль туризму в ньому. Також в даній темі подається стисла характеристика туристських ареалів за видами туризму: культурно – пізнавального, релігійного,

оздоровчого, лікувального, екологічний, сільського зеленого, ділового, спортивних видів туризму, та в'їзного і внутрішнього та виїзного туризму.

Питання і завдання для самоперевірки:

1. Охарактеризуйте основні риси географічного положення України.
2. Охарактеризуйте транспортно-географічне положення держави, та визначте його вплив на розвиток туризму.
3. Як демографічна ситуація і розселення населення впливає на розвиток туризму в країні?
4. Проаналізуйте природні відмінності основних ландшафтних зон України. Як ці зміни впливають на розвиток туризму.
5. Дайте коротку характеристику місця і ролі туризму в господарському комплексі держави.
6. Назвіть ареали окремих видів туризму в Україні, ареали обслуговування в'їзних, внутрішніх та виїзних туристських потоків.

Джерела:
Основні: 2, 5, 15
Додаткові: 5 – 9, 11, 13 – 16, 18

ЗМ 1.2. Різновиди туристських ресурсів України
ТЕМА 3. ПРИРОДНІ ТУРИСТСЬКІ РЕСУРСИ УКРАЇНИ

У даній темі подається розгорнута характеристика природних туристських ресурсів за наступними видами:

– кліматичні (їх загальна характеристика та розподіл на кліматичні області та підобласті);

– геоморфологічні (ресурси рельєфу) з відповідним розподілом та характеристикою наступних територій – низовинні, підвищені (височинні), гірські та характеристика спелеологічних ресурсів з характеристикою основних карстових областей.

– гідрологічні - моря, озера, річки, водосховища, ставки ат водоспади;

– біологічні ресурси з розподілом на рослинні, тваринні та ресурси територій та об'єктів природно-заповідного фонду України;

– природні курортні ресурси з характеристикою за категоріями: ресурси лікувальних мінеральних вод, ресурси мінеральних грязей, озокериту, ресурси вод Чорного та Азовського морів, спелеологічні природні лікувальні ресурси.

Питання і завдання для самоперевірки:

1. Дайте загальну характеристику кліматичних туристських ресурсів України та їх придатності для літніх і зимових видів відпочинку.
2. Перелічите які кліматичні області та підобласті виділяються на території України.
3. Дайте характеристику основних кліматичних елементів Закарпатській підобласті Атлантико-континентальної області України, та її можливе використання в цілях туризму.
4. Дайте характеристику основних кліматичних елементів підобласті Українських Карпат Атлантико-континентальної області України, та її можливе використання в цілях туризму. Назвіть основні кліматичні курорти які тут розміщуються.

5. Дайте характеристику основних кліматичних елементів рівнинної підобласті Атлантико-континентальної області України, та її можливе використання в цілях туризму. Назвіть основні кліматичні курорти які тут розміщуються.

6. Дайте характеристику основних кліматичних елементів континентальної області України, та її можливе використання в цілях туризму. Назвіть основні кліматичні курорти які тут розміщуються.

7. Дайте характеристику основних кліматичних елементів області Гірського Криму та її можливе використання в цілях туризму.

8. Дайте характеристику основних кліматичних елементів області південного берегу Криму та її можливе використання в цілях туризму. Назвіть основні кліматичні курорти які тут розміщуються.

9. Дайте загальну характеристику рельєфу території України, яким чином його особливості впливають на розвиток туризму.

10. Назвіть основні низовинні території України, та опишіть їх використання з метою розвитку туризму.

11. Назвіть основні підвищені ділянки території України та опишіть їх використання з метою розвитку туризму.

12. Дайте оцінку можливостей використання Українських Карпат для різноманітних видів туризму. Назвіть основні зимові центри гірськолижного відпочинку.

13. Дайте оцінку можливостей використання Кримських гір для різноманітних видів туризму.

14. В яких карстових областях держави зосереджені основні спелеологічні туристські ресурси держави. Наведіть географічні назви печер для кожної області.

15. Назвіть основні складові та загальні характеристики гідрологічних туристських ресурсів України.

16. Охарактеризуйте основні річки України та їх використання в якості туристських ресурсів. Назвіть головні ріки України.

17. Визначить роль водосховищ в задоволенні рекреаційних потреб населення держави. Назвіть основні водосховища.

18. Охарактеризуйте узбережжя Азовського моря як одного з головних рекреаційних районів держави, назвіть його рекреаційну спеціалізацію.

19. Охарактеризуйте Чорноморське узбережжя як головний рекреаційний район держави, назвіть його рекреаційну спеціалізацію.

20. Назвіть відомі водоспади України.

21. Дайте загальну характеристику наявності та складу природних біологічних туристських ресурсів.

22. Охарактеризуйте природні біологічні рослинні туристські ресурси України та їх використання з метою розвитку туризму.

23. Охарактеризуйте природні біологічні тваринні туристські ресурси України та їх використання з метою розвитку туризму.

24. Опишіть структуру та склад об’єктів ПЗФ України.

25. Які види рекреаційного використання можливо здійснювати на територіях і об’єктах ПЗФ.

26.Які з категорій об’єктів ПЗФ на сучасному рівні найбільш задіяні в сфері туризму і відпочинку на Україні.

27.Охарактеризуйте насиченість окремих регіонів держави об’єктами ПЗФ.

28.Назвіть найвідоміші в Україні заповідники, біосферні резервати, НПП, парки садово-паркового мистецтва в Україні.

29.Дайте визначення поняттю «природні курортні (лікувальні) ресурси», та складових які до нього входять.

30.Охарактеризуйте запаси ресурсів лікувальних мінеральних вод в Україні.

31.Охарактеризуйте сучасний рівень використання лікувальних мінеральних вод. Назвіть основні бальнеологічні курорти держави.

32.Проаналізуйте географію розповсюдження бальнеологічних курортів в України.

33.Охарактеризуйте запаси ресурсів мінеральних грязей та сучасний рівень їх використання для цілей санаторно-курортного господарства.

34.Проаналізуйте географію розповсюдження грязьових курортів в України.

35.Проаналізуйте географію розповсюдження курортів змішаного профілю в України.

36.На яких курортах і яким чином в Україні використовуються спелеологічні природні лікувальні ресурси.

Джерела:
Основні: 2, 8
Додаткові: 5 – 7, 9, 11, 13 – 16, 18

ТЕМА 4. АНТРОПОГЕННІ ТУРИСТСЬКІ РЕСУРСИ УКРАЇНИ

В даній темі студенти коротко розглядають структуру історико-культурних ресурсів на основі якої подається розгорнута характеристика основних складових історико-культурних ресурсів. Окрема увага в даній темі приділяється знайомству з історико-культурними об’єктами України включеними до Списку Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО та Національною системою туристсько-екскурсійних маршрутів "Намисто Славутича". Подається характеристика сучасного стану розвитку туристської інфраструктури України: готелі та інші місця для тимчасового проживання, санаторно-курортні установи, транспортні комунікації, ресторанне господарство.

Питання і завдання для самоперевірки:

1. Дайте визначення поняттю «історико - культурні ресурси» охарактеризуйте їх склад.
2. Дайте характеристику та проаналізуйте географію розповсюдження архітектурних історико-культурних ресурсів в Україні. Назвіть національні архітектурні та історико-культурні заповідники держави.
3. Назвіть найвідоміші пам’ятки археології на Україні.
4. Перелічите історичні пам’ятки пов'язані з визначними подіями в історії України.
5. Охарактеризуйте тематичну спрямованість та географію розповсюдження музеїв в Україні.

6. Наведіть визначні приклади та проаналізуйте географію біографо-соціальних історико-культурних ресурсів.

7. Перелічите етнографічні області України. Як етнографічні ресурси використовуються на сучасному етапі розвитку туризму в Україні.

8. На які категорії поділяються області країни за насиченістю історико-культурних ресурсів, назвіть області, які входять до кожної категорії.

9. Перелічите історико-культурні об'єкти України, які включені до Списку Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО, і перспективні об'єкти.

10.Назвіть тематику та основні туристичні центри маршрутів які пропонуються Національною системою туристсько-екскурсійних маршрутів "Намисто Славутича" .

11.Охарактеризуйте (за складовими) розвиток туристської інфраструктури в Україні.

12.Дайте визначення поняття «туристична інфраструктура» охарактеризуйте їх склад.

13.Дайте характеристику функціональній структурі підприємств готельного господарства та проаналізуйте географію їх розташування в Україні. Назвіть основні об'єкти сервісу вітчизняних готелів.

14.Перелічіть складові санаторно-курортних і оздоровчих закладів України. Назвіть установи і відомства, яким підпорядковуються санаторно-курортні заклади.

15.Охарактеризуйте кількісний та якісний стан транспортних комунікацій України.

16.Назвіть основні складові й визначить тенденції розвитку ресторанного господарства України.

Джерела
Основні: 2, 8, 15
Додаткові: 3 – 4, 10 – 13, 16 - 17

ТЕМА 5. КЛАСИФІКАЦІЯ ТУРИСТСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ

В даній темі студенти повинні згадати основні одиниці районування: туристські зони, райони, центри, вузли, пункти та ознайомитися зі схемами туристсько-рекреаційного районування України.

Питання і завдання для самоперевірки:

1. Поясніть наявність значної кількості варіантів класифікації туристських територій України.

2. Назвіть дослідників які працювали над проблематикою туристсько-рекреаційного районування в Україні.

3. Сформулюйте практичний та науковий зміст виділення туристських територій.

Джерела:
Основні: 2, 16
Додаткові: 6, 14,16

ТЕМА 6. ТУРИСТСЬКІ РЕСУРСИ ТУРИСТСЬКИХ РАЙОНІВ УКРАЇНИ

В даній темі за відповідним планом (склад областей району, кліматичні, гідрологічні, геоморфологічні, курортні ресурси, об'єкти ПЗФ, рівень розвитку туристської інфраструктури, наявність крупних історико-культурних центрів, екологічна ситуація та перспективи розвитку) подається характеристика туристські ресурси Криму, Карпат, Чорноморсько-Азовського, Поліссько-Подільського, Центрального та Східного туристських районів.

Питання і завдання для самоперевірки:

1. Дайте загальну характеристику туристським ресурсам Криму.
2. Дайте загальну характеристику туристським ресурсам Чорноморсько-Азовського туристського району.
3. Дайте загальну характеристику туристським ресурсам Карпат.
4. Дайте загальну характеристику туристським ресурсам Поліссько-Подільського туристського району.
5. Дайте загальну характеристику туристським ресурсам Центрального туристського району.
6. Дайте загальну характеристику туристським ресурсам Східного туристського району.

Джерела:
Основні: 2, 8, 13, 15 - 16
Додаткові: 5 – 7, 9, 11, 14, 18

5. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ПО ПІДГОТОВЦІ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ, ВКЛЮЧАЮЧИ САМОСТІЙНУ РОБОТУ

Семінарське заняття – форма навчального заняття, спрямована на закріплення студентами теоретичних знань отриманих на лекціях, та під час самостійного вивчення матеріалу дисципліни.

Практичне заняття - форма навчального заняття, спрямованого на формування вмінь та навичок виконання певних видів роботи, зокрема опанування методикою вивчення та характеристики рекреаційних районів світу.

За кожною темою дисципліни проводяться семінарські або практичні заняття (табл. 5.1), на яких організовується обговорення зі студентами питань з тем, визначених робочою навчальною програмою, формуються вміння та навички застосування окремих положень навчальної дисципліни шляхом індивідуального та групового виконання відповідно сформованих завдань.

Проведення практичних і семінарських занять базується на попередньо підготовленому матеріалі – самостійна робота студента.

Оцінки, отримані студентом під час практичних і семінарських занять враховуються при виставленні поточної оцінки за змістовними модулями з навчальної дисципліни „Туристські ресурси України".

Семінарське заняття по темі 1
«Коротка історія формування території України».

Самостійна робота студента полягає у підготовці відповідей на семінарському занятті за такими питаннями:

1. Територія Україна за часів Київської Русі.
2. Україна у період феодальної роздробленості.
3. Розподіл України між Польщею, Австро-Угорщиною та Російською Імперією.
4. Територія України за часів Першої світової війни.
5. Україна у складі СРСР та після Другої світової війни.

Рекомендовані джерела: *1, 8, 17*

Практичне заняття по темі 3: Географія розповсюдження та характеристика туристсько-рекреаційного потенціалу кліматичних ресурсів, в тому числі кліматичні курорти держави.

Завдання:

1. На контурну карту України нанести основні кліматичні області та підобласті (див. рис. Д.М.1 Дидактичних матеріалів):

- Атлантико-континетальна область з підобластями:
- Закарпатська
- Українських Карпат
- Рівнинна область
- Континентальна область
- Область гірського Криму
- Область південного берега Криму

2. В межах виділених областей і підобластей за допомогою дидактичних метеріалів (див. табл. Д.М. 1 – Д.М. 4) нанести основні кліматичні курорти.

3. Використовуючи отриману картосхему та лекційні матеріали зробити висновки щодо:

- кліматичних умов розвитку туризму в окремих кліматичних областях держави –сприятливість для літніх і зимових видів відпочинку і туризму, їх тривалості;
- розповсюдження кліматичних курортів по території держави в залежності від кліматичних областей і підобластей;
- зробити висновок щодо загальної придатності території держави для розвитку туристської діяльності з точку зору кліматичних умов.

Практичне заняття по темі 3: Географія розповсюдження та характеристика туристсько-рекреаційного потенціалу гідрологічних і геоморфологічних ресурсів.

Завдання:

1. На контурну карту України нанести наступні гідрологічні об’єкти і місцевості:

- найбільші ріки (див. табл. Д.М. 5);
- найкрупніші озера і лимани (див. табл. Д.М. 6);
- найкрупніші водосховища (див. табл. Д.М. 7);
- найвідоміші водоспади України (див. табл. Д.М. 8);
- місця придатні для розвитку дайвінгу.

2. На контурну карту України нанести наступні геоморфологічні об’єкти і місцевості:

- основні форми рельефу: низовини, височини, рівнини згідно табл. Д.М. 9;
- гірські масиви Українських Карпат (*Сивуля* (1838 м), *Грофа* (1748 м), *Попадя* (1742 м), *Стой* (1677 м), *Менчул* (1501 м), *Магура* (1368 м), *Говерла* (2061 м), *Бребенескул* (2035 м), *Піп-Іван* (2026 м), *Петрос* (2022 м), *Гутин Томнатик* (2017 м), *Ребра* (2007 м)) і Криму (*Роман- Кош* (1545 м), *Еклізі Бурун* на *Чатирдазі* (1527 м), *Ай-Петрі* (1234 м)) з позначками найвищих вершин;
- центри гірськолижного туризму: *Рахів, Ясіня, Воловець, Паляниця, Подобовець, Тисовець, Славське, Ворохта, Розлуч, Турка, Вижниця, Буковель, Мигове, Яремча, Косів*;
- Карстові області України придатні для організації спелеологічного туризму: Гірсько-Кримська, Подільсько-Буковинська та Передгірно-Кримька з позначенням найвідоміших печер.

3. Зробити висновок щодо різноманітності та розповсюдження геоморфологічних туристських ресурсів в державі та їх можливостей для організації різноманітних видів активного туризму.

4. Зробити висновок щодо різноманітності та розповсюдження гідрологічних туристських ресурсів в державі та їх можливостей для організації різноманітних видів активного туризму та відпочинку.

Практичне заняття по темі 3: Географія розповсюдження та характеристика туристсько-рекреаційного потенціалу курортних ресурсів держави.

Завдання:

1. На контурну карту України нанести бальнеологічні, бальнеогрязеві та спелеологічні курорти держави (див. табл. Д.М. 10 і картосхеми Д.М. 3 – Д.М. 4 дидактичних матеріалів).

2. Використовуючи отриману картосхему та лекційні матеріали зробити висновки щодо:

- наявності і обсягів різноманітних курортних ресурсів на території держави;
- сучасного рівня використання курортних ресурсів – існуючої мережі курортів різного профілю на території держави;
- проблем і перспектив розвитку санаторно-курортного господарства України.

Семінарське заняття по темі 3:
Характеристика видатних об’єктів природно-заповідного фонду придатних для організації туристично-екскурсійної діяльності: регіональний розріз.

Самостійна робота студента полягає у підготовці відповіді на семінарському занятті згідно з обраною темою написання контрольної роботи (область України) за таким планом:

1. Загальна частка земель ПЗФ в структурі області, її порівняння з загальноукраїнським показником.
2. Стисла характеристика структури об’єктів ПЗФ.

3. Вибіркова характеристика найбільш атрактивних об'єктів ПЗФ (заповідники, НПП, РЛП, парки - пам'ятки садово-паркового мистецтва, зоопарки) для організації екскурсійно-туристської діяльності та рівень її розвитку.

Рекомендовані джерела: *1, 2, 8,13,15 – 16*

Практичне заняття по темі 3: Характеристика видатних об'єктів природно-заповідного фонду придатних для організації туристично-екскурсійної діяльності: регіональний розріз.

Завдання:

1. На основі лекційних матеріалів семінарського заняття та таблиць дидактичних матеріалів на контурну карту України нанести такі категорії об'єктів ПЗФ України:

- Національні природні парки (див. табл);
- Регіональні ландшафтні парки (див. табл);
- Найвідоміші парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва та дендропарки (див. карту),
- Ботанічні сади (див. табл.);
- Зоопарки (див. карту)

2. На окремому аркуші зробити Додаток до карти у вигляді короткого опису нанесених об'єктів.

3. Використовуючи зведену таблицю «Графічна структура природно-заповідного фонду України» (Д.М. 17) та отриману карту написати загальний висновок щодо розміщення, категорій, атрактивності природоохоронних територій України та сучасного і перспективного їх залучення для використання в цілях туризму.

Семінарське заняття по темі 4:
Видатні пам'ятники історії, археології, містобудування і архітектури.

Самостійна робота студента полягає у підготовці відповіді на семінарському занятті згідно з обраною темою написання контрольної роботи (область України) за таким планом:

1. Загальна характеристика кількості об'єктів історико-культурного характеру на території відповідної області, порівняння з загальноукраїнським показником.
2. Структура історико-культурного туристського потенціалу відповідної області.
3. Характеристика найбільш актрактивних об'єктів, зокрема Національних музеїв, Історико-культурних заповідників, крупних історичних центрів та центрів паломництва.
4. Включення пам'ятників історії, археології, містобудування і архітектури до сучасних туристських маршрутів.

Перелік рекомендованих об'єктів по областям наведений в табл. Д.М. 14.

Рекомендовані джерела: *2, 16, 18*

Семінарське заняття по темі 4:
Етнографічні особливості регіонів України.

Самостійна робота студента полягає у підготовці відповіді на семінарському занятті по одній з наведених етнографічних областей України (бажано обирати ту область до якої входить область визначена для написання контрольної роботи):

1. Полісся.
2. Закарпаття.
3. Галичина.
4. Буковина.
5. Волинь.
6. Поділля.
7. Наддніпрянщина.
8. Сіверщина.
9. Слобожанщина.
10. Запоріжжя.
11. Донщина.
12. Таврія.

Розміещння етнографічних областей наведено на рис. Д.М. 5.

Рекомендовані джерела: *2 – 4, 10, 12*

Практичне заняття на тему 4: Характеристика розвитку туристської інфраструктури: регіональний аспект.

Завдання:

1. На основі наданих дидактичних матеріалів (табл. Д.М. 15) та з використанням комп'ютерної програми Статистика провести кластерний аналіз регіонів України за розвитком туристичної інфраструктури за такими складовими:

- Кількість готелів та інших місць для тимчасового проживання;
- Кількість санаторіїв та пансіонатів з лікуванням;
- Кількість санаторіїв-профілакторіїв;
- Кількість будинків і пансіонатів відпочинку;
- Кількість баз та інші закладів відпочинку;
- Кількість дитячих оздоровчих таборів;

2. Охарактеризуйте розподіл за кластерами, чим характеризуються виділені кластери, що в них спільного.

3. Перевірте коректність шуканої конфігурації об'єктів наступними методами:

1. Joining (tree clustering) (ієрархічні агломеративние методи або деревоподібна кластеризація)

2. K - means clustering (метод До середніх)

3. Two-way joining (двувходовое об'єднання).

Для методу К-середніх проаналізувати отримані результати.

Рекомендації до виконання завдання:

Розглянемо процедуру вирішення практичної задачі методом кластерного аналізу в системі STATISTICA.

Завданням кластерного аналізу є організація спостережуваних даних в

наочні структури. Для вирішення даної задачі у кластерному аналізі використовуються наступні методи: Joining (tree clustering) (ієрархічні агломеративние методи або деревоподібна кластеризація), K - means clustering (метод К -середніх), Two-way joining (покрокове об'єднання).

Розберемо принцип проведення кластерного аналізу на основі даних представлених в таблиці 1. У файлі містяться дані за показником рівня життя населення та показники-аргументи, які беруть участь у класифікації.

Розглянемо процес формування вибірок в системі STATISTICA.

1. З перемикача модулів STATISTICA відкрийте модуль Cluster Analysis (Кластерний аналіз). Висвітититься назва модулю, далі натисніть кнопку Switch to (Переключитися в) або просто двічі клацніть мишею за назвою модуля Cluster Analysis.

2. На екрані з'явиться стартова панель модуля (рис.1) Clustering Method (методи кластерного аналізу): Joining (tree clustering) (ієрархічні агломеративні методи або деревоподібна кластеризація), K - means clustering (метод К- середніх), Two-way joining (покрокове об'єднання). Розберемо кожен з цих методів.

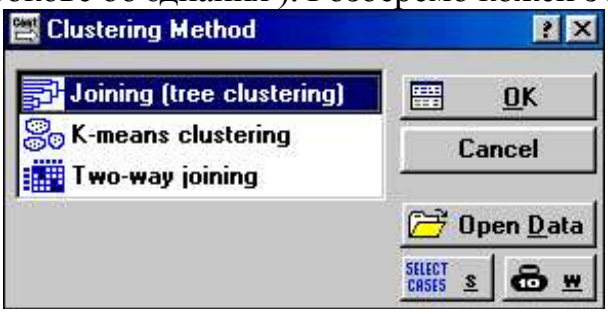

Рис.5.1 – Стартова панель модуля ***Clustering Method*** *(методи кластерного анализу)*

Joining (tree clustering) (*ієрархічні агломеративні методи*).

1. Відкриємо файл (Open Data) date_1.sta. Після вибору Joining (tree clustering) і натискання кн. ОК з'являється вікно Cluster Analysis: Joing (Tree Clustering) (вікно введення режимів роботи для ієрархічних агломеративних методів) (рис. 5.2), в якому кн. Variables дозволяє вибрати змінні, які беруть участь у класифікації. Натиснемо на кн. Variables і виберемо всі змінні Select All. Після відповідного вибору і натиснемо кн. ОК.

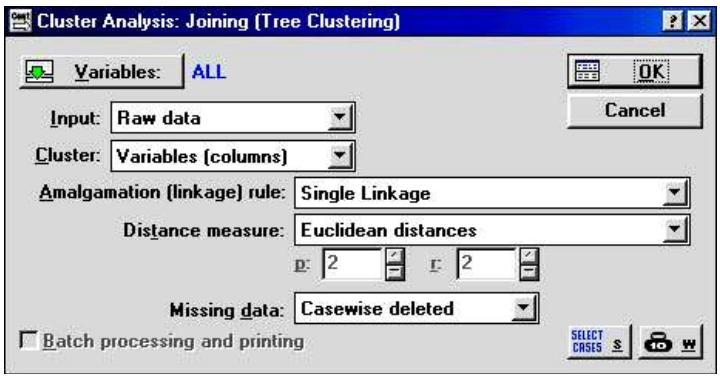

Рис.5.2 – ***Cluster Analysis: Joing (Tree Clustering)***

(*вікно введення режимів роботи для ієрархічних агломеративних методів*)

Також можна задати Input (тип вхідної інформації) і Cluster (режим

класифікації (за ознаками або об'єктів)). Можна вказати Amalgamation (linkage) rule (правило об'єднання) і Distance measure (метрика відстаней). Codes for grouping variable (коди для груп змінної) будуть вказувати кількість аналізованих груп об'єктів. Missing data (пропущені змінні) дозволяє вибрати або прогресивне видалення змінних зі списку, або замінити їх на середні значення. Open Data дозволяє відкрити файл з даними. Причому можна вказати умови вибору спостережень з бази даних- кнопка Select Cases. Можна задавати ваги змінним, вибравши їх зі списку - кнопка W.

Проставте значення, як показано на рисунку 5.2

2. Після задання всіх необхідних параметрів і натискання кн. ОК будуть проведені обчислення, а на екрані з'явиться вікно, що містить результати кластерного аналізу "Joining Results" рис.5.3.

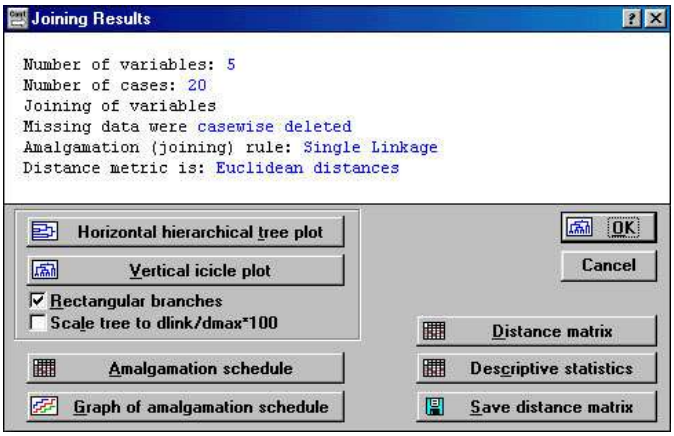

Рис. 5.3 – Вікно результатів кластерного аналізу ***"Joining Results"***

Висновок результатів та їх аналіз

Інформаційна частина діалогового вікна Joining Results Discriminant Function Analisis Results (результати аналізу кластерних функцій) повідомляє, що:

• Number of variables - число змінних;

• Number of cases - число спостережень;

• Missing data were casewise deleted - здійснено класифікацію спостережень або змінних (залежить від рівня параметра в рядку Cluster у попередньому вікні настройки);

• Amalgation (joing) rule - правило об'єднання кластерів (назва ієрархічного агломеративного методу, заданого в рядку Amalgation rules, а в попередньому вікні налаштування);

• Distanse.metric is - Метрика відстані (залежить від установки в рядку Distance measure в попередньому вікні налаштування.

Користувач може викликати на екран горизонтальну і вертикальну діаграму (Horizontal hierachical plot або Vertical icicle plot). Найбільш традиційне - вертикальне подання. (Рис. 5.4).

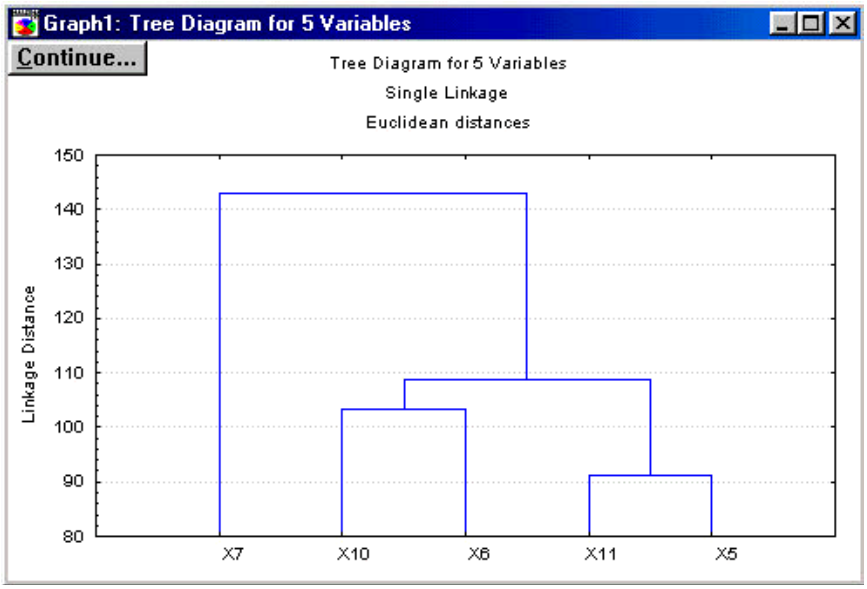

Рис. 5.4 – Vertical icicle plot

Тепер уявімо собі, що поступово (дуже малими кроками) ви "послаблює" ваш критерій про те, які об'єкти є унікальними, а які ні. Іншими словами, ви знижується поріг, що відноситься до рішення про об'єднання двох або більше об'єктів в один кластер. В результаті, ви пов'язуєте разом все більше і більше число об'єктів і агрегіруете (об'єднуєте) все більше і більше кластерів, що складаються з все сильніше розрізняються елементи. Остаточно, на останньому кроці всі об'єкти об'єднуються разом. Коли дані мають ясну "структуру" в термінах кластерів об'єктів, схожих між собою, тоді ця структура, швидше за все, повинна бути відображена в ієрархічному дереві різними гілками. В результаті успішного аналізу методом об'єднання з'являється можливість виявити кластери (гілки) і інтерпретувати їх.

Щоб повернутися у вікно, що містить інші результати кластерного аналізу, необхідно клацнути по Continue.

Клацанням миші можна розкрити рядок Amalgamation schedule, що містить протокол об'єднання кластерів (Рис. 5.5).

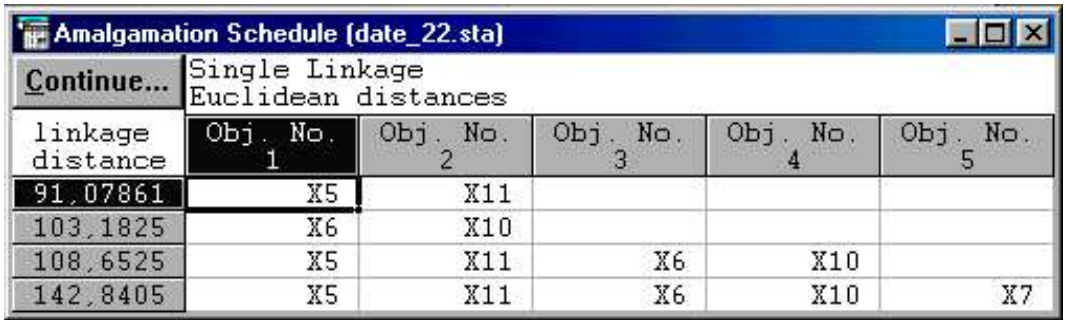

linkage distance	Obj. No. 1	Obj. No. 2	Obj. No. 3	Obj. No. 4	Obj. No. 5
91,07861	X5	X11			
103,1825	X6	X10			
108,6525	X5	X11	X6	X10	
142,8405	X5	X11	X6	X10	X7

Рис. 5.5 – Amalgamation schedule

У заголовку зазначено ієрархічний агломеративний метод і метрика відстані. Таблиця може займати кілька вікон.

Наступною у вікні результатів йде кнопка Graph of amalgamation schedule. Після клацання, розкривається вікно, що містить ступеневу, графічне зображення змін відстаней при об'єднанні кластерів (рис. 5.6).

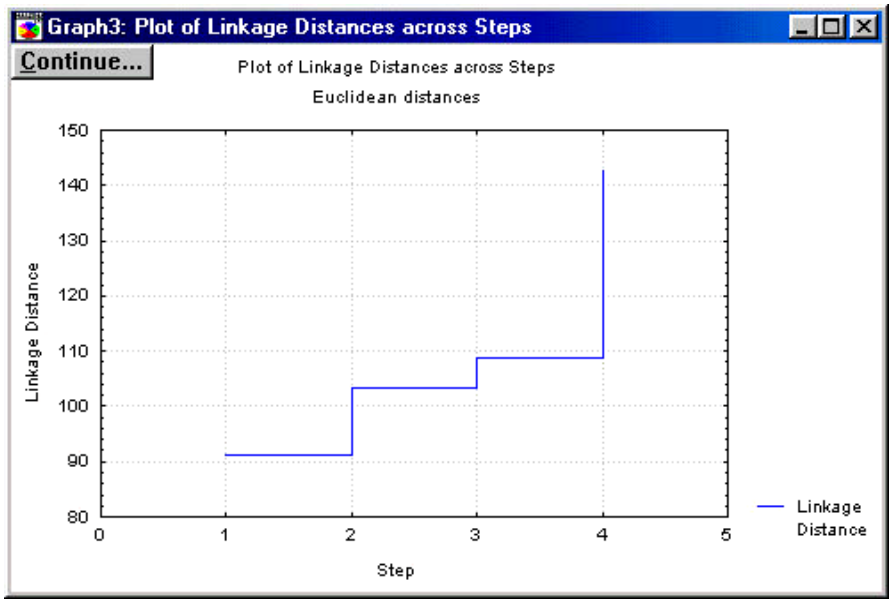

Рис. 5.6 – Graph of amalgamation schedule

Повернемось в основне вікно результатів та класифікації. Для перегляду ж матриці відстаней необхідно здійснити клацання на рядку Distance matrix (рис. 5.7).

Euclidean distances (date_22.sta)

Continue...	X5	X11	X6	X7	X10
X5	.	91.	148.	143.	109.
X11	91.	.	197.	203.	156.
X6	148.	197.	.	210.	103.
X7	143.	203.	210.	.	149.
X10	109.	156.	103.	149.	.

Рис. 5.7 – Матриця відстаней

В основному вікні результатів класифікації є рядок Save distance matrix as: (Зберегти матрицю відстаней як:), що дозволяє задати ім'я файлу, в якому буде збережена матриця відстаней, яка в подальшому буде піддана обробці.

Рядок Discriptive statistics містить такі найважливіші описові статистики, як середнє (means) і середньоквадратичне відхилення (standart deviations) для кожного спостереження. При проведенні класифікації n об'єктів по k ознаками, для користувача представляють великий інтерес значення цих показників для кожної ознаки. Для того щоб ці характеристики розраховувалися саме за ознаками необхідно повернуться в основний вікно налаштування параметрів і задати в рядку Cluster значення "variables (columns)".

K - means clustering (метод К-середніх).

Суть цього методу полягає в наступному: дослідник заздалегідь визначає кількість класів (k) на які необхідно розбити наявні спостереження, і перші k - спостережень стають центрами цих класів. Для кожного наступного спостереження розраховуються відстані до центрів кластерів і дане спостереження ставиться до того кластеру, відстань до якого була мінімальною. Після чого для цього кластеру (у якому збільшилася кількість спостережень) розраховується новий центр ваги (як середнє по кожному показнику) по всіх включеним у кластер спостереженнях.

Припустимо, ви вже маєте гіпотези щодо кількості кластерів (за спостереженнями або за змінним). Ви можете вказати системі утворити рівно

три кластери так, щоб вони були настільки різні, наскільки це можливо. Це саме той тип завдань, які вирішує алгоритм методу К - середніх. У загальному випадку метод К - середніх будує К різних кластерів, розташованих на якомога більших відстанях один від одного.

1. З стартової панелі модуля (рис. 5.1) Clustering Method (методи кластерного аналізу) виберемо К - means clustering (метод К- середніх). Відкриємо файл (Open Data) date_2.sta.

2. Після натискання кн. ОК з'являється вікно Cluster Analysis: К - means clustering (метод К - середніх) (рис. 5.8), в якому кн. Variables дозволяє вибрати змінні, що беруть участь у класифікації. Натиснемо на кн. Variables і виберемо всі змінні Select All.

У рядку Cluster вказується як ведеться класифікація: при запуску встановлено режим Variables (colums) - класифікуються змінні на підставі їхніх спостережень, однак у переважній більшості випадків використовується режим Cases (rows) - класифікуються спостереження. Для того щоб включити режим Cases (rows) треба натиснути на кнопку у кінці рядка, після чого в віконці, що відкрилося підвести курсор на напис Cases (rows) та натиснути ліву кнопку.

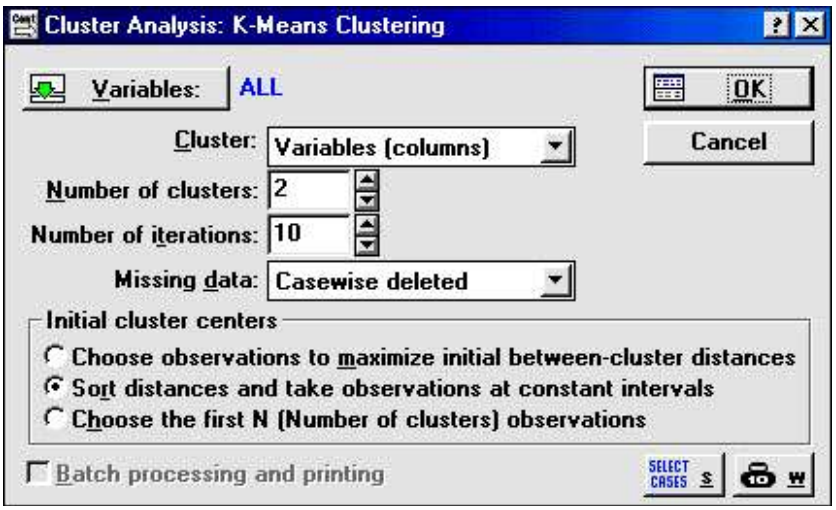

Рис.5.8 – Cluster Analysis: K - means clustering (метод К - середніх)

У рядку Number of iterations вказується кількість ітерацій в розрахунках кластерів. Як правило, встановлених за замовчуванням 10 ітерацій цілком достатньо. У рядку Missing data встановлюється режим роботи з тими спостереженнями (або змінними, якщо встановлено режим Variables (columns) у рядку Cluster) в яких пропущені дані. Якщо встановити режим Subsituted by means (Замінювати на середню), то замість пропущеного числа буде використано середнє по цій змінній (або спостереження). Вхід у режим Subsitituted by means виконується аналогічно перемикання в рядку Cluster. Після відповідного вибору натиснемо кн. ОК. Будуть зроблені обчислення і з'явиться нове вікно: "K - Means Clustering Results" (рис. 5.9).

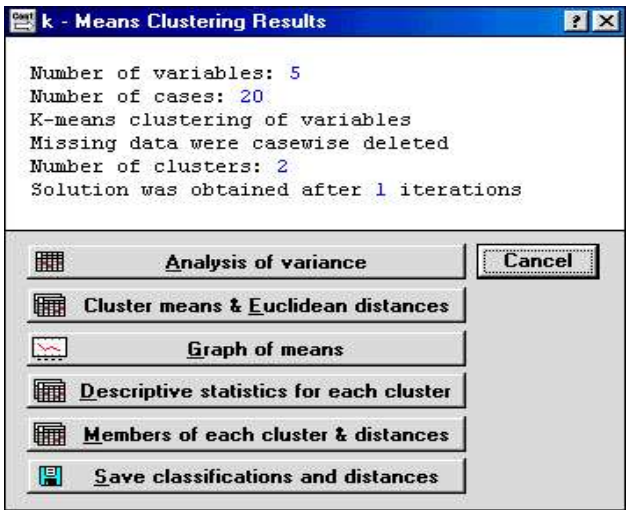

Рис. 5.9 K - Means Clustering Results

Висновок результатів та їх аналіз

У верхній частині вікна (у тому самому порядку, у якому вони йдуть на екрані):

• Кількість змінних;

• Кількість спостережень;

• Класифікація спостережень (або змінних, залежить від установки в попередньому вікні у рядку Cluster) методом K - середніх;

• Спостереження з пропущеними даними видаляються (або: змінюються середніми значеннями. Залежить від установки в попередньому вікні у рядку Missing data).

• Кількість кластерів;

• Рішення досягнуто після: ітерацій.

У нижній частині вікна розташовані кнопки для виведення різної інформації по кластерах.

1. Analysis of Variance (аналіз дисперсії). Після натискання з'являється таблиця (рис. 5.10), в якій наведена міжгрупова і внутрішньогрупова дисперсії. Де рядки - змінні (спостереження), стовпці - показники для кожної змінної: дисперсія між кластерами, число ступенів свободи для міжкласовой дисперсії, дисперсія всередині кластерів, число ступенів свободи для внутріклассовой дисперсії, F - критерій, для перевірки гіпотези про нерівність дисперсій. Перевірка даної гіпотези схожа на перевірку гіпотези у дисперсійному аналізі, коли робиться припущення про те, що рівні фактора не впливають на результат.

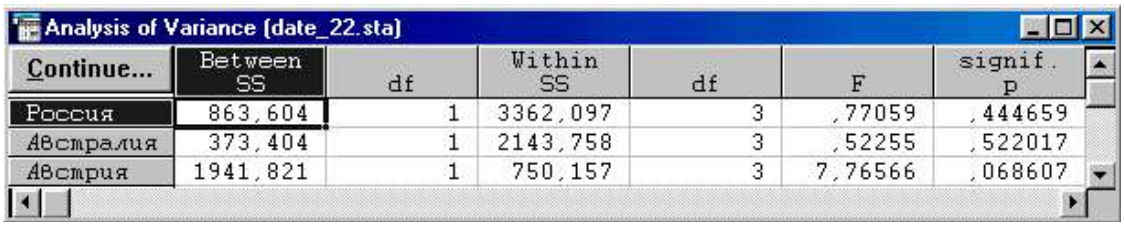

Рис. 5.10 – Analysis of Variance (аналіз дисперсії)

1. Cluster Means & Euclidean Distances (середні значення в кластерах та евклідові відстані). Виводяться дві таблиці. У першій (рис. 5.11) указані середні розміри класу по всіх змінних (спостереженнях). По вертикалі вказані номери класів, а по горизонталі - змінні (спостереження).

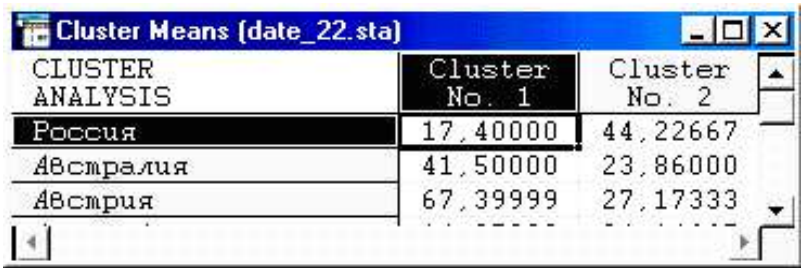

Рис. 5.11 – Cluster Means & Euclidean Distances

У другій таблиці (рис. 5.12) наведені відстані між класами. І по вертикалі, й по горизонталі зазначені номери кластерів. Таким чином при перетині рядків і стовпців вказані відстані між відповідними класами. Причому вище діагоналі (на якій стоять нулі) вказані квадрати, а нижче просто евклідові відстані.

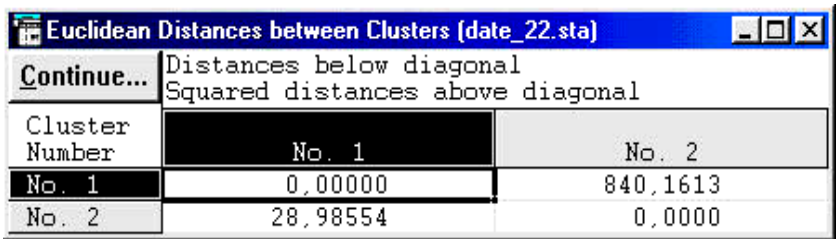

Рис. 5.12 – Відстані між класами

1. Graph of means представляє собою графічне зображення (рис.5.13), інформація міститься в таблиці, що виводиться при натисканні кнопку Analysis of Variance (аналіз дисперсії). На графіку показані середні значення змінних для кожного кластера.

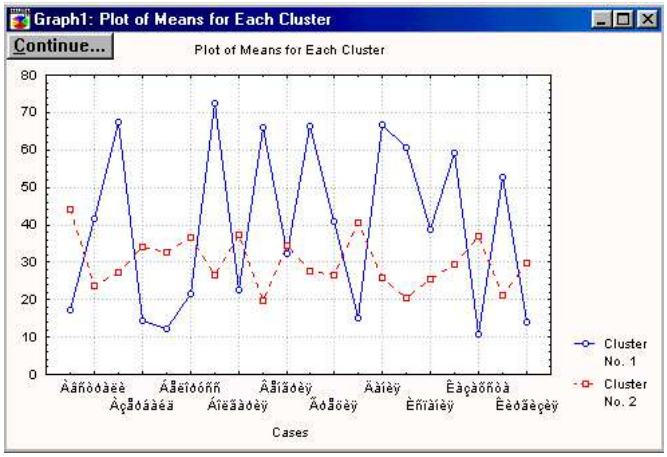

Рис. 5.13 – Graph of means

По горизонталі відкладені змінні, що беруть участь у класифікації, а по вертикалі - середні значення змінних в розрізі одержуваних кластерів.

1. Descriptive Statistics for each cluster (описова статистика для кожного кластера). Після натискання цієї кнопки виводяться вікна, кількість яких дорівнює кількості кластерів. У кожному такому вікні у рядках вказані змінні (спостереження), а по горизонталі їх характеристики, розраховані для даного класу: середня, незміщене середньоквадратичне відхилення, незміщена дисперсія;

2. Members for each cluster & distances. Виводиться стільки вікон, скільки задано кластерів. У кожному вікні вказується загальна кількість елементів, віднесених до цього кластеру, у верхньому рядку вказано номер спостереження

(змінної), віднесеної до даного класу і евклідові відстані від центру класу до цього спостереження (змінної). Центр класу - середні величини за всіма змінним (спостереженнями) для цього класу.

3. Save classifications and distances. Дозволяє зберегти у форматі програми статистика таблицю, в якій містяться значення всіх змінних, їх порядкові номери, номери кластерів до яких вони віднесені, і Евклідові відстані від центру кластеру до спостереження. Записана таблиця може бути викликана будь-яким блоком або піддана подальшій обробці.

Зазвичай, коли результати кластерного аналізу методом K- середніх отримані, можна розрахувати середні для кожного кластера по кожному вимірюванню, щоб оцінити, наскільки кластери розрізняються один від одного. В ідеалі ви повинні отримати сильно розрізнені середні для більшості, якщо не для всіх вимірювань, що використовуються в аналізі (У нашому випадку (мал.13), значення змінних перетинаються, але все-таки ми можемо спостерігати достатньо чіткі відмінності кластерів. Для більш виразною угруповання слід скоротити число параметрів.). Значення F-статистики, отримані для кожного вимірювання, є іншим індикатором того, наскільки добре відповідне вимір дискримінує кластери. Так як у нас рішення знайдено після однієї ітерації (менше ніж ми задали), то можна зробити висновок про те, що підсумкова конфігурація є шуканою.

У системі реалізовані також і інші методи кластеризації, наприклад Two-way joining, в якому кластеризують випадки і змінні одночасно. На Рис. 5.14 показано результат кластеризації для даних з файлу date_2.sta.

Труднощі з інтерпретацією отриманих результатів цим методом виникає внаслідок того, що подібності між різними кластерами можуть відбуватися з (або бути причиною) деякого відмінності підмножин змінних. Тому кластери, що ми отримуємо є за своєю природою неоднорідними. Можливо це здається спочатку трохи туманним; справді, в порівнянні з іншими описаними методами кластерного аналізу (див. Об'єднання (деревоподібна кластеризація) і Метод K середніх), двувходовое об'єднання є, ймовірно, найменш часто використовуваним методом. Проте деякі дослідники вважають, що він пропонує потужний засіб розвідувального аналізу даних (за більш детальною інформацією ви можете звернутися до опису цього методу у Хартігана (Hartigan, 1975)).

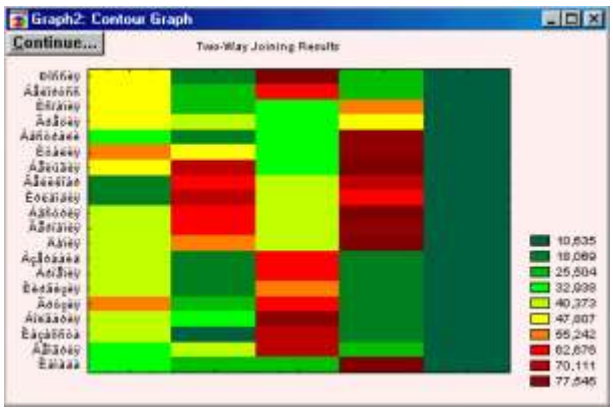

Рис.5.14 – Результат кластеризации Two-way joining методом.

Практичне заняття на тему 6: Комплексна оцінка туристських ресурсів та визначення рейтингів регіонів по розвитку туризму.

На підставі даних таблиць дидактичного матеріалу Д.М.15, Д.М.16 та Д.М.17 виконати аналіз туристських ресурсів України за компонентами: природно-заповідна компонента; історико-культурна компонента; санаторно-курортна компонента шляхом розрахунку інтегрального показника за методикою В.Плюти - „таксономічний аналіз".

Завдання:

І. Збір та обробка інформації:

1. Доповнити табл. Д.М.17 наступними даними:
- обсяг витрат на утримання природно заповідного фонду за регіонами;
- обсяг надходжень до бюджету від об'єктів природно заповідного фонду за регіонами;
- загальна площа об'єктів природно заповідного фонду за регіонами.
2. Доповнити табл. Д.М.16 наступними даними:
- обсяг витрат на утримання історико-культурних об'єктів;
- надходження до бюджету від об'єктів історико-культурного значення.
3. Доповнити табл. Д.М.15 наступними даними:
- витрати на утримання пансіонатів, дитячих таборів та будинків відпочинку за регіонами;
- надходження до бюджету від діяльності пансіонатів, дитячих таборів та будинків відпочинку за регіонами.

ІІ. Побудова матриці спостережень та оцінка інтегрального показника за кожною компонентою:

1. На підставі отриманих даних побудувати матрицю спостережень за кожною компонентою розмірністю m×n, де *m* - кількість ознак, а *n* - кількість регіонів, по яких оцінюється компонента.

2. Розрахувати середні значення кожного показника і їх стандартні відхилення.

3. Сформувати матрицю відстаней.

4. Після стандартизації змінних розрахувати елементи матриці відстаней з урахуванням всіх елементів матриці спостережень.

5. Розділити елементи матриці на стимулятори і дестимулятори.

6. На основі поділу ознак на стимулятори і дестимулятори побудувати еталон із відповідними координатами.

7. Розрахувати відстань між окремими крапками - одиницями і точкою, що формує еталон.

8. Розрахувати інтегральний показник оцінки компоненти.

9. Розрахувати модифікований показник оцінки компоненти.

10. Запропонувати ряд заходів щодо підвищення рівня розвитку компоненти.

III. Побудова матриці спостережень та оцінка інтегрального показника за всіма компонентами:

Виконується аналогічно за II.

Порядок виконання завдання:

1. Вихідна матриця для наступних розрахунків зобразити в вигляді таблиці по кажній з компонент.

Таблиця 5.1 – Матриця спостережень

Назва Регіону	**кількість об'єктів природно заповідного фонду**	**обсяг витрат на утримання природно-заповідного фонду**	**обсяг надходжень до бюджету від об'єктів природно заповідного фонду**	**загальна площа об'єктів природно заповідного фонду за регіонами**
Вінницька				
Волинська				
Дніпропетровська				
....				

Матриця спостережень (табл. 5.1) для визначення таксономіческого показника рівня розвитку копоненти характеризована визначеним набором показників, наявними *m* елементами, що описуються *n* ознаками. Вищевказану матрицю можна представити так:

$$X = \begin{bmatrix} x_{11} & x_{12} & \dots & x_{1n} \\ x_{21} & x_{22} & \dots & x_{2n} \\ \dots & \dots & \dots & \dots \\ x_{m1} & x_{m2} & \dots & x_{mn} \end{bmatrix},$$

де *m* - число регіонів;

n - число показників;

X_K - значення показника *ДО* для одиниці *i*.

2. Ознаки, включені в матрицю спостережень, неоднорідні, оскільки описують різні властивості об'єктів і різняться одиницями вимірів. Тому необхідно виконати попередні перетворення для стандартизації ознак відповідно до формули:

$$Z_{ik} = \frac{(x_{ik} - \overline{x_k})}{S_k}, \text{ причому } \overline{x_k} = \frac{1}{m}\sum x_{ik}; \; S_k = \sqrt{\frac{1}{m}\sum (x_{ik} - \overline{x_k})^2},$$

де x_k - середнє арифметичне значення ознаки *k*;

S_k - стандартне відхилення ознаки *k*;

Z_{ik} - стандартизоване значення ознаки *k* для одиниці *i*.

3. Розділити ознаки, отримані в стандартизованій матриці на стимулятори і дестимулятори (стимулятори – показники, що підвищують ефективність функціонування компоненти, збільшують обсяги надходження та позитивно впливають на розвиток регіону взагалі, демтимулятори – ті, що зменшують

ефективність її функціонування). Ця процедура є основою для побудови так званого еталона, що являє собою точку F_0 із координатами:

$$Z_{01}, Z_{02}, ..., Z_{0n},$$

де $Z_{0S} = \max_r(Z_{rs})$, якщо $S \in I$.

$$Z_{0S} = \min_r(Z_{rs}),$$ якщо $S \notin I$,

де I - множина стимуляторів;

Zrs - стандартизоване значення ознаки *S* для одиниці *r* (S=*1, ..., n*)...

4. Розрахувати значення відстаней (C_{i0}) між окремими точками - одиницями і точкою F_0, що подає еталон і дані занести в матрицю (табл. 5.2).

Таблиця 5.2 – Розрахунок матриці відстаней

Регіон	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
Вінницька					
Волинська					
Дніпропетровська					
....					

Відстань C_{i0} до еталонної точки розрахувати по такій формулі:

$$C_{i0} = \sqrt{\sum_S (Z_{iS} - Z_{0S})^2}, \ (i=1, ..., m)...$$

5. Розрахувати середнє арифметичне значення відстаней по формулі:

$$\overline{C_0} = \frac{1}{m}\sum(C_{i0}).$$

6. Розрахувати стандартне відхилення відстаней до еталонної точки по формулі:

$$S_0 = \sqrt{\frac{1}{m}\sum_{i=1}^{m}(C_{i0} - \overline{C_0})^2}.$$

7. Розрахувати відстані до еталонної точки з урахуванням відхилень по формулі:

$$C_0 = \overline{C_0} + 2S_0.$$

8. Розрахувати значення інтегрального показника оцінки компоненти за кожним регіоном за формулою: $Д^*_i = C_{i0} / C_0$.

9. Визначити значення модифікованого показника оцінки компоненти за кожним регіоном (*Ді*) за формулою: *ДІ=1 - Д*i*.

Інтегральний показник оцінки компоненти *Ді* - величина позитивна і наближується до одиниці. Це інтепретується в такий спосіб: дане підприємство має тим більший рівень розвитку компоненти, чим ближче значення показника до одиниці.

10. Аналогічним чиноп проаналізувати кожну компоненти та розрахувати інтегральний показник значення всіх компонент, що відображатиме рівень розвитку тристського потенціалу регіонів.

11. На закінчення зробити висновки і запропонувати ряд заходів щодо підвищення рівню розвитку туристського потенціалу регіонів.

6. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО НАПИСАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Для закріплення отриманих знань та відпрацювання вмінь з дисципліни «Туристичні ресурси України» навчальним планом спеціальності передбачено написання контрольної роботи, яка є обов'язковою частиною роботи студента при опануванні дисципліни. На підготовку контрольної роботи студентові відводиться 30 годин виділених на самостійну роботу.

Мета написання контрольної роботи полягає у вивченні, аналізі й комплексній оцінці різноманітних видів туристичних ресурсів України (її окремих туристичних регіонів) для створення конкурентоспроможного національного турпродукту.

Рекомендована тематика контрольної роботи по дисципліні «Туристські ресурси України» - дослідження туристсько-ресурсного потенціалу окремих регіонів України.

Відповідно до тематики студент для дослідження обирає адміністративно – територіальну область України. Об'єктом дослідження в контрольній роботі виступають туристські ресурси певної області, а предметом особливості їх структури, географії розповсюдження, потенційні запаси, сучасний та перспективний рівень використання.

Структура контрольної роботи повинна містити такі частини:

- титульний аркуш;
- зміст;
- перелік умовних позначень (за необхідності);
- вступ;
- основну частину;
- висновки;
- список використаних джерел;
- додатки (за необхідності).

У розділах основної частини контрольної роботи висвітлюються:

У першому розділі шляхом вивчення літератури окреслюють основні особливості географічного положення обраного регіону дослідження. Географічне положення слід характеризувати як по відношення до природних так і економіко-географічних об'єктів, а також визначати географічні координати, протяжність, конфігурацію, площі обраних одиниць дослідження. Вивчення географічного положення пропонується проводити за наведеним планом. В першому розділі роботи слід також провести аналіз сучасного стану розвитку туризму в регіоні, при цьому слід скористатися статистичними матеріалами як мінімум за останніх 3 роки, виявити тенденції, прослідкувати зміни та визначити їх причини. Окрім статистичного аналізу обов'язково проаналізувати діючи туристські програми, виставки, ярмарки, інші туристські заходи, що сприяють створенню туристського іміджу та загального розвитку туризму в регіоні.

Другий розділ роботи присвячується характеристиці якісного і кількісного складу туристичних ресурсів. Характеристику можливо проводити двома способами:

1) використовуючи структурний аналіз окремих видів туристських ресурсів. Тобто в якості підрозділів розглядати природні, історико-культурні, та інфраструктурні ресурси;

2) всебічно характеризувати окремі визначні туристські центри (рекреаційні системи, туристські зони, райони, комплекси, ареали) регіонів.

У третьому розділі потрібно дослідити проблеми і перспективи подальшого розвитку туризму в регіоні, розробити новий вид туристичного продукту.

Більш детально з вимогами до написання контрольної роботи можливо ознайомитися в Методичних вказівках до виконання контрольної роботи з дисципліни «Туристські ресурси України» для студентів 3 курсу денної та 4 курсу заочної форми навчання напряму підготовки „Туризм".

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Атлас «Знайомтесь Україна» / Н.О. Крижова, Л.М. Веклич. – К : ДНВП «Картографія», 2009. – 144 с.
2. Бейдик О. О. Рекреаційно-туристські ресурси України: Методологія та методика аналізу, термінологія районування: Монографія / О.О. Бейдик – К.: Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2001. – 395 с.
3. Боряк О.О. Україна: етнокультурна мозаїка / О.О. Боряк. – К. : Либідь, 2006. – 328 с.
4. Воропай О. Звичаї нашого народу: етнографічний нарис / О. Воропай. – К.: Акціонерне т-во «Оберіг», 1993. – 589 с.
5. Географічна Енциклопедія України / Відповід. ред. О.М. Маринич.- Київ: Українська Енциклопедія -Т. 1, 1989. - 416 с. -Т. 2, 1990. - 439 с. -Т. 3, 1993. - 480 с.
6. Данилишин Б. М. Природно-ресурсний потенціал сталого розвитку України / Б. М. Данилишин, С.І. Дорогунцов, В.С. Міщенко, Я.В. Коваль, О.С. Новоторов, О. М. Паламарчук. – К.: РВПС України, 1999. – 716 с.
7. Дітчук І. Л. Географія України: навч. посібник / І.Л. Дітчук, О. В. Заставецька, Д. В. Ткач. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2006. – 168 с.
8. Заставний Ф.Д. Географія України: У 2-х книгах. – Львів: Світ, 1994. – 472 с.
9. Івченко А.С. Вся Україна. - К.: ДНВП «Картографія», 2006. – 656 с.
10. Ковальчук О.В. Українське народознавство / О.В. Ковальчук. - К.: Освіта, 1994. - 173 с.
11. Курортні ресурси України. – Київ: ЗАТ "Укрпрофоздоровниця", "ТАМЕД", 1999. – 344 с.
12. Макарчук С.А. Етнографія України / Макарчук С.А., Гошко Ю.Г., Кирчів Р. Ф., Бичко З. М., Моздир М. І., Рожик М. Є., Росінський О. М. За ред. С. А. Макарчука. - Львів: Світ, 2004. - 518 с.
13. Масляк П.О. Рекреаційна географія: навч. посіб. / П.О. Масляк. – К. : Знання, 2008. – 343 с.
14. Руденко В.П. Природно-ресурсний потенціал України / В.П. Руденко. – К.: Либідь, 1994. – 450с.
15. Рутинський М.Й. Географія туризму України. Навчально-методичний посібник / М.Й. Рутинський. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 160 с.
16. Стафійчук В.І. Рекреалогія : навч. посіб. – 2-е вид. / В.І. Стафійчук – К. : Альтерпрес, 2008.- 264 с.
17. Субтельний О. Історія України / О. Субтельний. - К.: Либідь, 1993. - 720 с.
18. Україна. Туристична карта. Масштаб 1:1250000. Державне науково-виробниче підприємство "Картографія", 2002 р.

ДИДАКТИЧНІ МАТЕРІАЛИ

Дидактичні матеріали до практичного заняття по темі 3: Географія розповсюдження та характеристика туристсько-рекреаційного потенціалу кліматичних ресурсів, в тому числі кліматичні курорти держави.

Рис. Д.М. 1 Кліматичне районування України

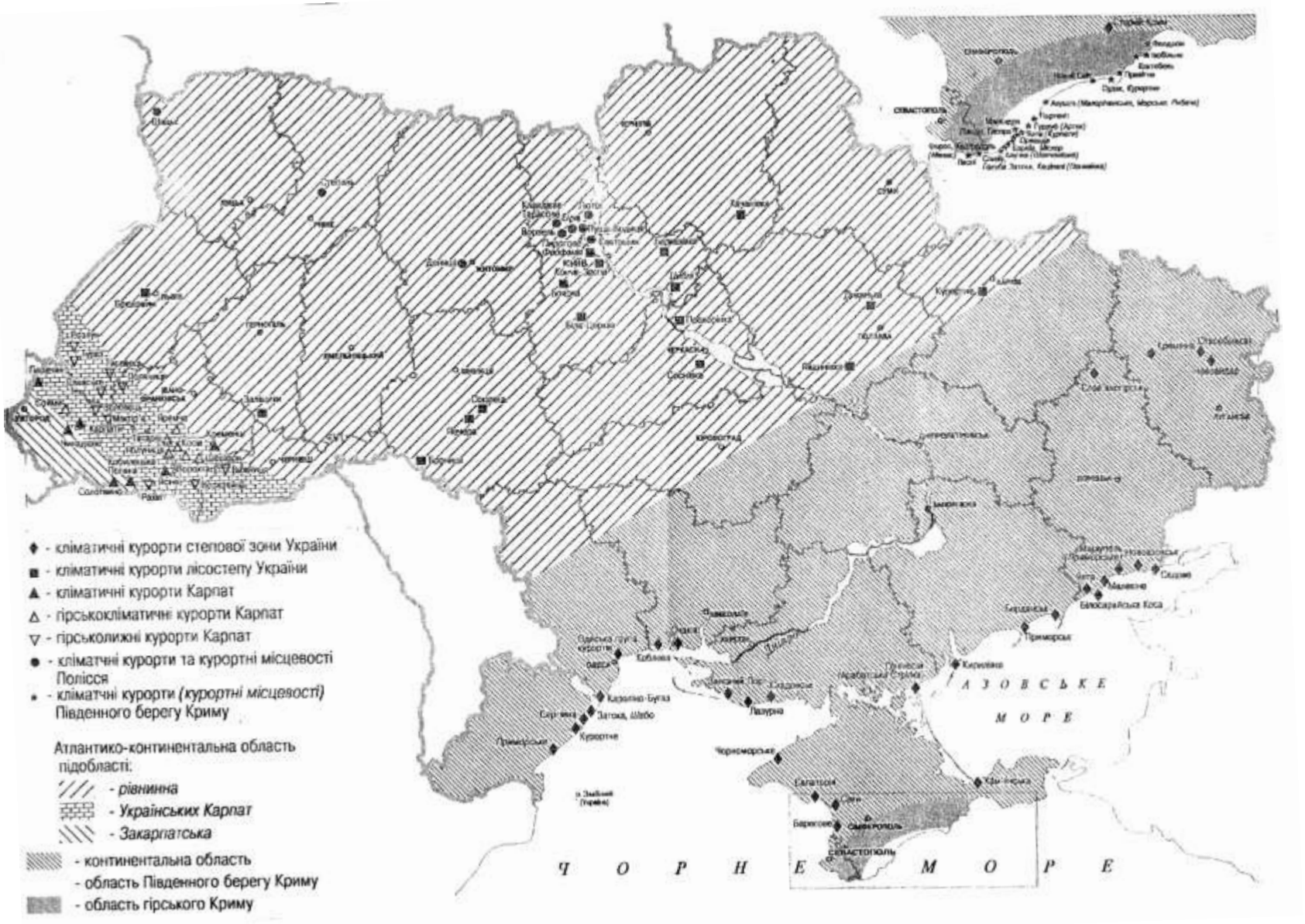

Рис. Д.М. 2 Кліматичні курорти України

Таблиця Д.М. 1 – Кліматичні курорти Південного берега Криму

Курорт, *курортна місцевість*	**Середня t, °С**		**Кількість сонячного сяйва, год./ рік**	**Температура води влітку, °С**	**Вологість повітря, середня за рік, %**	**Медичні показання**
	січня	**липня**				
1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**
Алупка *Шевченкове*	+3-+4	+24,6	2150	+22-+28	69	органи дихання
Алушта :*Малоріченське* *Морське, Рибаче* Партеніт	+3 +2-+4	+23,7 +24	2260 2260	+17-+23 +17-+24	63-68	органи дихання, ЛОР- органи, функціональні захворювання нервової систем та опорно-рухового апарату
Гаспра	+3-+4	+25	2200	+22-+24	68	нервова система
Гурзуф: *Артек*	+3-+4	+24,6	2200	+22-+24	68	органи дихання нетуберкульозного характеру, нервова і серцево-судинна системи
Коктебель	0	+24	2200	+18-+20	бл. 60	органи дихання
Кореїз, Місхор	+3-+4	+24,6	2300	+22-+24	72	бронхіальні патології нетуберкульозного характеру
Ласпі	+3	+24	2300	+23	...	органи дихання
Лівадія	+3	+25	2300	+22	50	реабілітація після перенесеного інфаркту міокарду
Масандра	+3	+23	2200	+24	61	органи дихання
Ореанда	+3	+25	2300	+22	61	серцево-судинна система
Сімеїз, Понизівка *Кацівелі, Голуба Затока*	+4,1	+24,4	2360	+17-+24	69	туберкульоз
Судак, Привітне *Новий Світ* *Курортне*	+1,8	+23,2	2262	+20	70-75	органи дихання нетуберкульозного характеру, система кровообігу та нервова система
Феодосія	+0,6	+24	2300	+17-+24	бл. 60	органи дихання нетуберкульозного характеру, система кровообігу, органи травлення, нервова система
Форос, Кастрополь *Мелас*	+4,1	+23,6	2320	понад +17	69	органи травлення
Ялта: *Курпати*	+4	+23,7	2200	+23,1	61	органи дихання нетуберкульозного характеру, нервова і серцево-судинна система

Таблиця Д.М. 2 – Кліматичні курорти Карпат

Курорт	Середня t, °С		Кількість опадів, мм/рік	Тривалість періоду із стійким сніговим покривом	Медичні показання
	січня	липня			
Ворохта	-6,4	+15	860	96	різні форми туберкульозу
Карпати (Свалявський р-н)	-3	+22	600	110	серцево-судинна і нервова системи, органи травлення
Косів	-5,5	+18	800	100	активні форми туберкульозу у дітей
Татарів	-7	+15	800	85	туберкульоз легенів
Чинадійово	-3	+20,5	834	75	органи кровообігу та функціональні захворювання нервової системи
Шешори	61	+18	800	100	оздоровлення
Яремча	-4,3	+17	881	100	туберкульоз легень, органи опорно-рухової та нервової системи
Ясіня	-5,9	+16,7	бл.1000	120	оздоровлення

Таблиця Д.М. 3 – Основні кліматичні курорти степової зони України

Курорт, *курортна місцевість*	Середня t, °С		Кількість сонячного сяйва, год./рік	Температура води влітку, t°С	Вологість повітря, в липні, %	Медичні показання
	січня	липня				
Бердянськ, Приморськ	-3,8	23,4	2383	+24	73	опорно-руховий апарат, нервова система, хвороби периферійних судин, гінекологія
Євпаторія	-0,1	23,2	2011	+20-+22	53	опорно-руховий апарат, нервова система, органи дихання, гінекологія
Затока, Кароліно-Бугаз, *Шабо*	-2	22,4	2230	+19.9-+22	55-60	опорно-рухова система, серцево-судинна система
Кирилівка	-3	23,5	2200	+24,4	50	опорно-рухова і нервова системи, гінекологія
Коблеве	-2,7	22,6	2280	+22	60	оздоровлення
Кремінна	-7,6	21,5		-	43-45	оздоровлення
Маріуполь	-5,2	22,7	2100-2300	+22-+24	71[ч]	серцево-судинна система, органи дихання, неврози, неврастенія, вегетативна дистонія
Мелекіне	-4	23	...	+22-+24	....	оздоровлення
Одеська група курортів	-3	22,5	2200	+24	75	опорно-руховий апарат, нервова система, органи дихання, патологія судин, гінекологія, урологія, захворювання шкіри

Продовження табл. Д.М. 3

Очаків	-3	22,8	2286	+22-+24	50-60	бронхіти, астма
Приморське	-1,5	22,6	2200	+23-+24	55	туберкульоз
Саки	-0,6	22,5	2500	+20-+22	69-71	опорно-руховий апарат, органи травлення, нервова система, урологія та гінекологія, захворювання шкіри, ЛОР-хвороби
Сергіївка	-2	22,1	2200	+20-+22	55	опорно-руховий апарат, кістково-суглобовий туберкульоз, органи дихання нетуберкульозного характеру, нервова система
Скадовськ	-2,5	23,4	2500	+ 19-+24	60-70	хронічні катари дихальних шляхів, астма
Святогірськ	-6,5	21,5	2100	+23-+24 (річка)	40-45	органи кровообігу, нервова система, опорно-руховий апарат

Таблиця Д.М. 4 – Кліматичні курорти лісостепової зони

Курорт, *курортна місцевість*	**Середня t, °С**		**Кількість сонячного сяйва, год./рік**	**Опадів, мм/рік**	**Медичні показання**
	січня	**липня**			
Біла Церква	-6,0	19,3	1850	498	органи руху, нервова система, туберкульоз легенів
Боярка	-6,4	19,6	1843	582	органи дихання
Бронниця (Могилів-Подільський р-н)	-4,1	21,0		490	органи дихання та зору, опорно-рухова система, органи травлення
Брюховичі	-3,0	18,3		660	кровообіг, органи дихання
Заліщики	-4,5	19	1900	564	ревматичні захворювання
Качанівка	-7	20	1890	550	туберкульоз легенів
Конча-Заспа	-6	20	1843	550	серцево-судинна, нервова система, опорно-руховий апарат
Ліщинівка	-5,7	20,3	1930	430	органи дихання нетуберкульозного характеру (для дітей), кістковий туберкульоз
Печера	-6	18,7	1851	544	туберкульоз легенів і кісток
Пирогове-Феофанія	-6	19,1	1843	600	оздоровлення
Прохорівка	-5,4	19,1	1930	490	оздоровлення
Сокілець (Немирівський район Вінницької обл.)	-5,6	19,0		576	органи дихання, травлення, серцево-судинна, нервова система
Соснівка	-6	23	2000	494	туберкульоз кісток

Дидактичні матеріали до практичного заняття по темі 3: Географія розповсюдження та характеристика туристсько-рекреаційного потенціалу гідрологічних і геоморфологічних ресурсів

Таблиця Д.М. 5 – Найбільші ріки України

Дніпро	Ворскла	Південний Буг
Прип'ять	Самара	Дунай
Десна	Дністер	Прут
Сула	Сіверський Донець	Черемош
Псел	Оскіл	Кальміус
Міус	Салгир	Західний Буг
Молочна	Інгулець	Сейм

Таблиця Д.М. 6 – Найбільші озера і лимани України

Полісся	***Басейн Дунаю***	***Узбережжя Чорного моря***	***Кримський півострів***	***Узбережжя Азовського моря***
Світязь	Ялпуг	Сасик	Сасик	Молочний
Пулімецьке	Калуг	Тилігульський	Сасик-Сиваш	
Турське	Кугурлай	Алібей	Донузлав	
	Катлабух	Хаджибейський	Айгульське	
	Китай	Шагани	Акташське	
		Куяльницький	Узунларське	
		Кундук	Кирлеуцьке	
			Тобечицьке	
			Кияцьке	
			Старе	
			Тузли	

Таблиця Д.М. 7 – Найбільші водосховища України

На Дніпрі	Кременчуцьке
	Дніпродзержинське
	Дніпровське
	Каховське
На Дністрі	Дністровське
На Сіверському Донці	Печенізьке
На Осколі	Червонооскільне
На Південному Бузі	Ладиженське
На Кальміусі	Старобешівське

Таблиця Д.М. 8 – Найвідоміші водоспади України

Назва	Річка	Висота, м	Найближчий туристський центр
Учансу	Учансу	98,5	Ялта
Кизил-Кобинський (каскад)	Кизил-Коба	50	с. Перевальне, Сімферопільський р-н
Шипіт	Шипіт	24	Перечин
Джур-Джур	Улу-Узень	17	Алушта
Червоногородський	Джурин	16	Заліщики
Головкінського	Узень-Баш	12	Алушта
Манявський	Манявка	12	Яремча
Скакало	Синявка	10	Мукачів
Сріблясті водоспади, Гук	Пістинька	4-5	Шешори
Гук	Рибниця	4	Косів

Таблиця Д.М. 9 – Геоморфологічні ресурси

Низовини	***Височини***	***Рівнини***
Поліська низовина	Волинська височина	Передкарпатська рівнина
Придніпровська низовина	Придніпровська височина	Закарпатська рівнина
Причорноморська низовина	Овруцький кряж	Відроги Середньоруської височини
Приазовська низовина	Тарханкутська височина	
	Керченська височина	
	Волино-Подільська височина	
	Грядове Побужжя	
	Подільська височина	
	Товтри	
	Передкарпатська височина	
	Опілля(гора Камула)	
	Хотинська височина (гора Берда)	
	Розточчя	
	Грядове Побужжя	
	Придніпровсько-Азовська височина (гора Могила Бельмак)	
	Відроги Середньоруської височини	
	Донецька височина з Донецьким кряжем	

Дидактичні матеріали до практичного заняття по темі 3: Географія розповсюдження та характеристика туристсько-рекреаційного потенціалу курортних ресурсів держави**.**

Таблиця Д.М. 10 – Курорти України, що функціонують на базі бальнеологічних ресурсів

Назва курорту або *курортної місцевості*	**Лікувальні фактори (основні типи мінеральних вод і грязей)**	**Медичні показання**
1	**2**	**3**
Бальнеологічні		
Аркадія	хлоридно-гідрокарбонатно-сульфідна	опорно-руховий апарат, нервова система, серцево-судинна система, гінекологія
Біла Церква	радонова	опорно-руховий апарат, периферійна нервова система
Березівські Мінеральні Води	бромна, йодобромна; крем'яниста гідрокарбонатна кальцієво-натрієво-магнієва	шлунок, кишечник, печінка, сечовивідні шляхи, обмін речовин
Великий Фонтан	хлоридно-гідрокарбонатноюульфатна натрієва	органи травлення
Верховина (Сойми)	вуглекисла хлоридно-гідрокарбонатна натрієво-кальцієва	шлунок, кишечник, печінка, жовчні шляхи, порушення обміну речовин, кровообіг
Гірська Тиса (Кваси)	миш'яковиста; вуглекислі хлоридно-гідрокарбонатна натрієво-кальцієва та залізиста	опорно-руховий апарат, периферійна нервова система, серцево-судинна система, шкіра
Гусятин	з підвищеним вмістом органічних речовин (типу Нафтуся)	органи травлення
Драгове	вуглекисло-гідрокарбонатно-хлоридна натрієва	органи травлення, порушення обміну речовин
Деренівка (Ужгород)	крем'яниста	седативний, протизапальний, антиоксичний вплив
Карпати (Чинадієве)	крем'яниста; вуглекисла гідрокарбонатна натрієва	кзрдіоневролопчні захворювання, огани травлення, статеві органи
Квітка Полонини (Голубине)	вуглекисла гідрокарбонатна натрієва	шлунок, кишечник, печінка, жовчні шляхи, порушення обміну речовин і супутні захворювання серцево-судинної системи
Келечин	вуглекисла гідрокарбонатна кальцієво-натрієва (тилу Нарзан); сульфідна	серцево-судинна система, органи травлення, ендокринна система
Кобилецька Поляна	вуглекисла гідрокарбонатна кальцієво-натрієва; радонова	серцево-судинна система, органи травлення, ендокринна система
Мелас	сульфатно-гідрокарбонатна кальцієво-натрієво-магнієва	органи травлення
Микулинці	з підвищеним вмістом органічних речовин (тилу Нафтуся); сульфідна	органи травлення
Миронівка	радонова гідрокарбонатно-кальцієво-магнієва	суглоби, периферійна нервова система
Плоске	вуглекисла гідрокарбонатна натрієва	серцево-судинна система, органи травлення, ендокринна система
Приморське	сульфідна хлоридно-натрієва; гідрокарбонатно-хлоридна натрієва	серцево-судинна система, нервова система, ендокринна система, обмін речовин

Продовження табл. Д.М. 10

Поляна (Свзлязський (р-н)	вуглекисла гідрокарбонатна натрієва	шлунок, кишечник, підшлункова залоза, печінка, жовчні шляхи, порушення обміну речовин і супутні захворювання серцево-судинної системи, цукровий діабет (діти)
Рай-Оленівка	крем'яниста гідрокарбонатна натрієво-магнієво-кальцієва	органи травлення (головним чином печінка. підшлункова залоза, жовчні шляхи)
Сатанів	гідрокарбонатно-натрієво-магнієво-кальцієва; з підвищеним вмістом органічних речовин (типу Нафтуся)	органи травлення, печінка, сечовивідні шляхи, урологія, обмін речовин
Синяк	сульфідна сульфатна кальцієва	серцево-судинна система, периферійна нервова система, опорно-рухова система
Сонячне Закарпаття (Свалявський р-н)	вуглекисла гідрокарбонатно-натрієва	шлунок, підшлункова залоза, обмін речовин
Старобільськ	хлоридна натрієва радонова	опорно-рухова система, периферійна нервова система
Східниця	гідрокарбонатна; сульфатно-гідрокарбонатна кальцієво-натрієва; з підвищеним вмістом органічних речовин	сечова система, шлунок, кишечник
Усть-Чорна	хлоридна натрієва	опорно-рухова система, периферійна нервова система
Шаян	вуглекисла хлоридно-гідрокарбонатна натрієва; вуглекисла гідрокарбонатна натрієва	шлунок, кишечник, печінка, жовчні шляхи, порушення обміну речовин
Щербинці	залізиста	кровотворення, анемії
Ялта	довізна моршинська мінеральна вода	кровообіг, сечостатева система
Бальнеогрязьові		
Бердянськ	сульфідна мулова грязь; хлоридно-натрієва	опорно-руховий апарат, гінекологія, серцево-судинна система, периферійна нервова система
Гопри	сульфідна мулова грязь; хлоридно-натрієва ропа	опорно-руховий апарат, периферійна нервова система, гінекологія
Горинь (Степань)	хлоридно-натрієва; торфова грязь	органи травлення
Євпаторія	сульфідна мулова грязь; термальна хлоридно-натрієва; азотно-метанова гідрокарбонатно-хлоридна натрієва; ропа	опорно-руховий апарат, органи травлення, інфекційні захворювання центральної та периферійної нервової системи, гінекологія, шкіра
Затока	сульфідна мулова грязь; хлоридно-гідрокарбонатна натрієва; ропа	опорно-руховий апарат, серцево-судинна система, периферійна нервова система
Кирилівка	сульфідна мулова грязь	опорно-руховий апарат, периферійна нервова система, гінекологія
Куяльник	сульфідна мулова грязь; хлоридно-гідрокарбонатна натрієва	шлунок, кишечник, печінка, сечовий міхур, порушення обміну речовин, нервова система
Любінь Великий	сульфідна сульфатно-гідрокарбонатна кальцієва; торфова грязь	система кровообігу, опорно-руховий апарат, периферійна нервова система, шкіра, дитячий церебральний параліч

Продовження табл. Д.М. 10

Миргород	хлоридна натрієва; торфова грязь	органи травлення, порушення обміну речовин, статева система
Моршин	сульфатно-хлоридна натрієво-магнієво-кальцієва (розсоли); без специфічних компонентів; торфова грязь	органи травлення, периферійна нервова система, суглоби, гінекологія
Немирів	радонова; сульфідна сульфатно-гідрокарбонатна кальцієва; типу Нафтуся	система кровообігу, опорно-руховий апарат, шкіра (в т.ч. після опікові), периферійна нервова система, патологічна вагітність
Саки	сульфідна мулова грязь; термальна гідрокарбонатно-хлоридна натрієва; ропа	опорно-руховий апарат, центральна і периферійна нервова система (спинний мозок), гінекологія і супутні хвороби органів травлення
Сергіївка	сульфідна мулова грязь; бромна хлоридна натрієва	опорно-руховий апарат, нервова система, гінекологія, кістковий туберкульоз
Слов'янськ	сульфідна мулова грязь; хлоридна натрієва (розсоли); залізиста	кровообіг, опорно-руховий апарат, шкіра, гінекологія, спинний мозок
Солоний Лиман	сульфідна мулова грязь; хлоридна натрієва	суглоби, периферійна нервова система
Трускавець	близько 10 різновидів води, в т.ч. Нафтуся; озокерит	печінка, нирки, сечостатева система, порушення обміну речовин і супутні захворювання серцево-судинної системи; хронічний гепатит, гастрит, язва, обмін речовин, алергічні хвороби
Феодосія	сульфідна мулова грязь; сульфідна хлоридно-натрієва; сульфідна хлоридно-гідрокарбонатна	шлунок, кишечник, печінка, жовчні шляхи, порушення обміну речовин, кровотворні органи
Хаджибей	сульфідна мулова грязь; хлоридно-натрієво-магнієва; ропа	опорно-руховий апарат; нервова система
Хмільник	радонова; торфова грязь	опорно-руховий апарат, периферійна нервова система, серцево-судинна система, реабілітація після інсульту та інфаркту міокарда, шкіра, цукровий діабет, гінекологія
Черче	сульфідна сульфатно-гідрокарбонатна кальцієва; гідрокарбонатно-сульфатно-кальцієва; сульфатно-кальцієва з підвищеним вмістом заліза та вуглецю, торфова грязь	опорно-руховий апарат, периферійна нервова система, гінекологія
Чократ	сульфідна мулова грязь; ропа; хлоридно-натрієво-магнієва	опорно-руховий апарат, органи травлення, периферійна нервова система
Шкло	сульфатно-кальцієва, вуглекисла гідрокарбонатна-натрієво-кальцієва	шлунок, кишечник, система кровообігу, опорно-руховий апарат, периферійна нервова система
Грязьові		
Лебедівка	сульфідна, хлоридно-натрієва та магнієво-натрієва мулова грязь	опорно-руховий апарат
Лермонтовський	сульфідна мулова грязь	опорно-руховий апарат, нервова і серцево-судинна система, гінекологія, геронтологія, цереброваскулярна патологія
Малодолинське	сульфідна мулова грязь	опорно-руховий апарат, ревматизм
Холодна Балка	сульфідна мулова грязь; ропа	опорно-руховий апарат, ревматизм

Рис. Д.М. 3 Бальнеологічні рекреаційні ресурси України

Рис. Д.М. 4 Бальнеологічні курорти України

Дидактичне забезпечення до практичного заняття по темі 3: Характеристика видатних об'єктів природно-заповідного фонду придатних для організації туристсько-екскурсійної діяльності: регіональний розріз.

Таблиця Д.М. 11 – Перелік біосферних заповідників, природних заповідників, національних природних парків України

№ з/п	Назва	Розташування	Підпорядкування	Рік створення	Загальна площа, га	Площа земель, наданих у постійне користування, га
1	2	3	4	5	6	7
Біосферні заповідники						
1	"Асканія-Нова"	Херсонська область	УААН	1985	33307,6	11312,2
2	Чорноморський	Херсонська та Миколаївська область	НАН України	1985	89129	70509
3	Карпатський	Закарпатська область	Мінприроди	1993	53630	31977
4	Дунайський	Одеська область	НАН України	1998	50252,9	22715
Природні заповідники						
1	Кримський	АРК	Державне управління справами	1923	44175,5	44175,5
2	Канівський	Черкаська область	Національний університет ім. Т.Г.Шевченка	1923	2049,3	2049,3
3	Український степовий	Донецька, Сумська, Запорізька області	НАНУ	1961	2768,4	2768,4
4	Луганський	Луганська область	НАНУ	1968	2109,3	2109,3
5	Поліський	Житомирська область	Держкомлісгосп	1968	20104	20104
6	Ялтинський гірсько-лісовий	АРК	Держкомлісгосп	1973	14176	14176
7	"Мис Мартьян"	АРК	УААН	1973	240	240
8	Карадазький	АРК	НАНУ	1979	2855,2	2855,2
9	"Розточчя"'	Львівська область	Міносвіти	1984	2084,5	2084,5
10	"Медобори"	Тернопільська область	Держкомлісгосп	1990	10516,7	10516,7
11	Дніпровсько Орільськии"	Дніпропетровська область	Держкомлісгосп	1990	3766,2	3766,2
12	"Єланецький степ"	Миколаївська область	Мінприроди	1996	1675,7	1675.7
13	Горгани	Івано-Франківська область	Мінприроди	1996	5344,2	5344,2
14	Казантипський	АРК	Мінприроди	1998	450,1	450,1
15	Опукський	АРК	Мінприроди	1998	1592,3	1592,3
16	Рівненський	Рівненська область	Держкомлісгосп	1999	47046,8	47046,8
17	Черемський	Волинська область	Держкомлісгосп	2001	2975,7	2975,7
Національні природні парки						
1	Карпатський	Івано-Франківська область	Мінприроди	1980	50495	38591
2	Шацький	Волинська область	Держкомлісгосп	1983	48977	18810

Продовження табл. Д.М. 11

3	"Синевир"	Закарпатська область	Мінприроди	1989	40400	27208
4	Азово-Сиваський	Херсонська область	Державне управління справами	1993	52154	52154
5	Вижницький	Чернівецька область	Мінприроди	1995	7928,4	7013,4
6	"Подільські Товтри"	Хмельницька область	Мінприроди	1996	261316	3015
7	"Святі Гори"	Донецька область	Мінприроди	1997	40589	11878
8	Яворівський	Львівська область	Мінприроди	1998	7078,6	2885,5
9	"Сколівські Бескиди"	Львівська область	Держкомлісгосп	1999	35684	24702
10	"Деснянсько-Старогутський"	Сумська область	Мінприроди	1999	16215,1	7272,6
11	Ужанський	Закарпатська область	Мінприроди	1999	39159,3	14904,6
12	"Гуцульщина"	Івано-Франківська область	Мінприроди	2002	32271	7606
13	"Гомільшанські ліси"	Харківська область	Держкомлісгосп	2004	14314,8	3377,3
14	Галицький	Івано-Франківська область	Держкомлісгосп	2004	14684,8	12159,3
15	Ічнянський	Чернігівська область	Мінприроди	2004	9665,8	4686,1
16	"Великий Луг"	Запорізька область	Мінприроди	2006	16756	9324
17	Мезинський	Чернігівська область	Мінприроди	2006	31035,2	8543,9
18	Прип'ять-Стохід	Волинська область	Мінприроди	2007	39315,5	5961,93
19	Голосіївський	Київська область	Мінприроди	2007	4521,29	1890,20
20	«Білобережжя Святослава»	Миколаївська область	Мінприроди	2009	35223,15	28587,74
21	«Бузький Гард»	Миколаївська область	Мінприроди	2009	6138,13	2650,85
22	«Залісся»	Київська область	Мінприроди	2009	14836	14836
23	«Кармелюкове Поділля»	Вінницька область	Мінприроди	2009	20203,4	16518
24	«Кременецькі гори»	Тернопільська область	Держкомлісгосп	2009	6951,2	3968,6
25	«Північне Поділля»	Львівська область	Мінприроди	2009	15587,92	5434,4
26	«Синьогора»	Івано-Франківська область	Мінприроди	2009	10866	10866
27	«Чарівна гавань»	АРК	Мінприроди	2009	10900	6150
28	Білоозерський	Київська та Черкаська область	Мінприроди	2009	7014,44	7014,44
29	Гетьманський	Сумська область	Мінприроди	2009	23360,1	11673,2
30	Дворічанський	Харківська область	Мінприроди	2009	3131,2	3131,2
31	Дермансько-Острозький	Рівненська область	Мінприроди	2009	5448,3	1647,6
32	Джарилгацький	Херсонська область	Мінприроди	2009	10000	9115,0
33	Нижньосульський	Черкаська область	Мінприроди	2009	18635,11	1315
34	Пирятинський	Полтавська область	Мінприроди	2009	12028,42	5555,14
35	Сіверсько-Донецький	Луганська область	Мінприроди	2009	7007	3020
36	Слобожанський	Харківська область	Держкомлісгосп	2009	5244	5244
37	Черемоський	Чернівецька область	Мінприроди	2009	7117,5	5556

Продовження табл. Д.М. 11

38	Верховинський	Івано-Франківська область	Мінприроди	2010	12022,9	9131,1
39	Приазовський	Запорізька область	Мінприроди	2010	48053,20	48053,20
40	«Тузловські лимани»	Одеська область	Мінприроди	2010	27865	2022
41	Хотинський	Чернівецька область	Мінприроди	2010	9446,1	2832,2

Таблиця Д.М. 12 – Регіональні ландшафтні парки

№ з/п	Назва	Область	Площа, га	Рік створення
1	**2**	**3**	**4**	**5**
1.	Дністровський каньйон	Тернопільська	42084,00	1990
2.	Кінбурнська коса	Миколаївська	17890,20	1992
3.	Дністровський	Івано-Франківська	19656,00	1993
4.	Знесіння	Львівська	312,10	1993
5.	Ізмаїльські острови	Одеська	1366,00	1993
6.	Гранітно-степове Побужжя	Миколаївська	6266,80	1994
7.	Диканський	Полтавська	11945,00	1994
8.	Зарваницький	Тернопільська	283,00	1994
9.	Загребелля	Тернопільська	630,00	1994
10.	Лиса гора	м. Київ	137,10	1994
11.	Партизанська слава	м. Київ	115,00	1994
12.	Тилігульський	Миколаївська, Одеська	8195,40 13954,00	1995
13.	Прудищанський	Сумська	2538,00	1995
14.	Сеймський	Сумська	98857,90	1995
15.	Поляницький	Івано-Франківська	1070,00	1996
16.	Чернівецький	Чернівецька	21504,20	1996
17.	Черемошський	Чернівецька	6555,80	1996
18.	Галицький	Івано-Франківська	8306,00	1997
19.	Верхньодністровський	Львівська	8536,00	1997
20.	Надсянський	Львівська	19428,00	1997
21.	Панай	Запорізька	1025,00	1998
22.	Печенізьке поле	Харківська	4997,60	1999
23.	Мальованка	Хмельницька	15660,30	1999
24.	Клебан-Бак	Донецька	1874,00	2000
25.	Донецький кряж	Донецька	3952,20	2000
26.	Меотида	Донецька	13016,90	2000
27.	Половецький степ	Донецька	1335,00	2000

Продовження табл. Д.М. 12

28.	Трахтемирів	Київська, Черкаська	5148,70 5562,50	2000
29.	Біловодський	Луганська	4011,00	2000
30.	Надслучанський	Рівненська	17271,00	2000
31.	Великобурлуцький степ	Харківська	2042,60	2000
32.	Каліновський	АР Крим	120,00	2000
33.	Бокальська коса	АР Крим	1520,00	2000
34.	Кременчуцькі плавні	Полтавська	5080,00	2001

Таблиця Д.М. 13 – Ботанічні сади України

№ з/п	Ботанічний сад	Місцезнаходження	Площа, га	Дата закладення (отримання статусу)	Кількість видів і форм флори
1	2	3	4	5	6
1.	Державний Нікітський	смт. Ботаніче, АР Крим	876,6	1812 (1983)	15000
2.	Державної агроекологічної академії України	м. Житомир	35,4	1933 (1983)	1000
3.	Дніпропетровського національного університету	м. Дніпропетровськ	33,0	1930 (1972)	3000
4.	Донецький	м. Донецьк	262.21	(1964)	8600
5.	Ім. академіка Фоміна	м. Київ	22,5	1839 (1983)	10000
6.	Кам'янець-Подільський	м. Кам'янець-Подільський	17,5	1930 (1983)	2800
7.	Кременецький	м. Кременець, Тернопільська обл.	200,0	(1990)	
8.	Криворізький	м. Кривий Ріг	81,0	1981 (1983)	
9.	Луцький	м. Луцьк	10,0	1977 (1983)	500
10.	Львівського державного лісотехнічного університету	м. Львів	22,7	(1991)	
11.	Львівського національного університету імені Івана Франка	м. Львів	18,5	1911 (1983)	1200
12.	Національний ім. М. Гришка НАН України	м. Київ	130,0	1936 (1983)	13000
13.	Одеського національного університету	м. Одеса	16,0	1880 (1983)	2000
14.	Ужгородського державного університету	м. Ужгород	98.5	1946 (1979)	300
15.	Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна	м. Харків	41,9	1804 (1998)	1700
16.	Чернівецький	м. Чернівці	3,5	1877 (1983)	1300

Дидактичні матеріали до Семінарського заняття по темі 4: Видатні пам'ятники історії, археології, містобудування і архітектури**.**

Таблиця Д.М. 14 – Історико-культурні заповідники України

№ з/п	Найменування	Адреса	Підпорядкованість	Ким створений (дата і № рішення)
1	2	3	4	5
К и ї в				
1	Національний заповідник "Софія Київська"	вул. Володимирська, 24	Держбуд	ЦК КП(б)У і РНК УРСР 27.03.44
2	Національний Києво-Печерський історико-культурний заповідник	вул. Січневого повстання, 21	Київська МДА	ВУЦВК і РНК УСРР 29.09.26
3	Державний історико-архітектурний заповідник "Стародавній Київ"	Андріївський узвіз, 5	Київська МДА	РМ УРСР 18.05.87 № 183
4	Державний історико-меморіальний заповідник "Лук'янівське кладовище"	вул. Дорогожиць-ка, 7	Київська МДА	КМУ 01.07.94
5	Державний історико-меморіальний заповідник "Биківнянські могили"	селище Биківня	Київська МДА	КМУ 22.05.01 № 546
С е в а с т о п о л ь				
6	Національний заповідник "Херсонес Таврійський"	вул. Древня, 1	Мінкультури	КМУ 08.02.94 № 77
А в т о н о м н а Р е с п у б л і к а К р и м				
7	Державний історико-культурний заповідник у м. Керчі	м. Керч, вул. Свердлова, 7 (вул. Айвазовського, 5)	АР Крим	РМ УРСР 05.03.87 № 66
8	Державний історико-культурний заповіднику м. Бахчисараї	м. Бахчисарай вул. Річна, 133	АР Крим	Кримська облрада 08.09.90
9	Державний палацо-парковий музей-заповідник у м. Алупці	м. Алупка Палацове шосе, 10	АР Крим	Кримська облрада 08.09.90
10	Державний архітектурно-історичний заповідник "Судацька фортеця" (філія Національного заповідника "Софія Київська")	м. Судак	Держбуд	РНК РРФСР 1928 р.
11	Республіканський історико-археологічний заповідник "Калос Лімен"	смт Чорноморське	АР Крим	
12	Історико-культурний заповідник "Старий Крим"	Кіровський район, м. Старий Крим	АР Крим	
В і н н и ц ь к а				
13	Державний історико-культурний заповідник "Буша"	с. Буша	Вінницька ОДА	КМУ 18.08.2000 № 1275
В о л и н с ь к а				
14	Луцький історико-культурний заповідник	м. Луцьк, вул. Драгоманова, 23	Волинська ОДА	РМ УРСР 26.03.85 № 130
15	Державний історико-культурной заповідник "Володимир"	м. Володимир-Волинський	Волинська ОДА	КМУ 17.11.01 № __
Д о н е ц ь к а				
16	Державний історико-архітектурний заповідник у м. Слов'яногірську	Слов'яногірськ-1	Донецька ОДА	ЦК КПУ, РМ УРСР 27.05.80№ 365

Продовження табл. Д.М. 14

З а п о р і з ь к а				
17	Національний заповідник "Хортиця"	м. Запоріжжя, о. Хортиця	Мінкультури	РМ УРСР 18.09.65; КМУ 06.04.93 № 254
18	Державний історико-археологічний заповідник "Кам'яна Могила"	Мелітопольський район	Запорізька ОДА	РМ УРСР 07.07.54
19	Історико-архітектурний музей-заповідник "Садиба Попова" у м. Василівці	м. Василівка	Запорізька ОДА	Запорізька ОДА 29.01.93
І в а н о - Ф р а н к і в с ь к а				
20	Національний заповідник "Давній Галич"	Галицький район, с. Крилос, м.Галич, вул. І.Франка, 1	Мінкультури	КМУ 08.02.94 № 81
К и ї в с ь к а				
21	Національний історико-етнографічний заповідник "Переяслав"	м. Переяслав-Хмельницький, вул. Т.Шевченка, 8	Київська ОДА	ЦК КПУ, РМ УРСР 13.03.79 № 123
22	Державний історико-культурий заповідник у м. Вишгороді	м. Вишгород, вул. Шкільна, 58	Київська ОДА	Указ Президента України 06.07.94 № 379/94
23	Державний музей-заповідник "Битва за Київ у 1943 році"	Вишгородський район, с. Нові Петрівці	Київська ОДА	КМУ 12.03.96 № 309
К і р о в о г р а д с ь к а				
24	Державний музей-заповідник І.Карпенка-Карого (Тобілевича) "Хутір Надія"	Кіровоградський район, с. Миколаївка	Кіровоградська ОДА	РМ УРСР 01.08.56
Л ь в і в с ь к а				
25	Державний історико-архітектурний заповідник у м. Львові	м. Львів, вул. Валова, 20	Львівська міськрада	РМ УРСР 12.06.75 № 297
26	Державний історико-архітектурний заповідник у м. Жовкві	м. Жовква	Львівська ОДА	КМУ 10.08.94 № 546
27	Державний історико-культурний заповідник у м.Белз	м. Белз	Львівська ОДА	КМУ 13.12.01 № 1678
28	Державний музей-заповідник "Олеський замок"	Буський район, смт Олесько	Львівська ОДА	Львівський облвиконком 19.01.89
29	Державний історико-культурний заповідник "Тустань"	Сколівський район, с. Урич	Львівська ОДА	КМУ 05.10.94 № 687
30	Державний історико-культурний заповідник "Нагуєвичі"	Дрогобицький район, с. Нагуєвичі	Львівська ОДА	КМУ 10.03.94 № 154
31	Історико-культурний заповідник "Личаківський цвинтар"	м. Львів, вул. Личаківська	Львівська ОДА	
32	Музей-заповідник "Золочівський замок"	м. Золочів	Львівська ОДА	
М и к о л а ї в с ь к а				
33	Історико-археологічний заповідник "Ольвія"	Очаківський район, с. Парутино	Президія НАН України	РНК УСРР 31.05.26
П о л т а в с ь к а				
34	Національний музей-заповідник українського гончарства в смт Опішні	Зіньківський район, смт Опішня	Полтавська ОДА	РМ УРСР 03.11.89

Продовження табл. Д.М. 14

35	Державний історико-культурний заповідник "Поле Полтавської битви"	м. Полтава, вул. Шведська могила, 32	Полтавська ОДА	ЦК КПУ, РМ УРСР 31.03.81№ 153
36	Державний музей-заповідник М.В.Гоголя	Шишацький район, с. Гоголеве	Полтавська ОДА	ЦК КПУ, РМ УРСР 17.07.79№ 353
Рівненська				
37	Національний історико-меморіальний заповідник "Поле Берестецької битви"	Радивилівський район, с. Пляшева	Мінкультури	КМУ 12.06.91 № 20
38	Державний історико-культурний заповідник у м. Острозі	м. Острог, вул. Академічна, 5	Рівненська ОДА	ЦК КПУ, РМ УРСР 11.08.81№ 413
39	Державний історико-культурний заповідник у м. Дубно	м. Дубно, вул. Замкова, 7	Рівненська ОДА	КМУ 14.06.93 № 444
Сумська				
40	Державний історико-культурний заповідник у м. Глухові	м. Глухів, вул. Шевченка, 30	Держбуд	КМУ 08.02.94 № 80
41	Державний історико-культурний заповідник у м. Путивлі	м. Путивль, вул. Радянська, 60	Сумська ОДА	РМ УРСР 30.12.86 № 453
Тернопільська				
42	Державний історико-архітектурний заповідник у м. Збаражі	м. Збараж	Держбуд	КМУ 08.02.94 № 78
43	Кременецько-Почаївський державний історико-архітектурний заповідник	м. Кременець	Держбуд	КМУ 29.05.01 № 583
44	Державний історико-архітектурний заповідник у м. Бережанах	м. Бережани	Держбуд	КМУ 17.11.01 № 1508
Харківська				
45	Історико-археологічний музей-заповідник "Верхній Салтів"	Вовчанський район, с. Верхній Салтів	Харківська ОДА	
46	Чугуївський історико-культурний заповідник ім. І. Рєпіна	м. Чугуїв	Харківська ОДА	
Хмельницька				
47	Національний історико-архітектурний заповідник "Кам'янець"	м. Кам'янець-Подільський, вул. К.Маркса, 20	Хмельницька ОДА	РМ УРСР 18.05.77 № 298
48	Державний історико-культурний заповідник "Самчики"	Старокостянтинівський район, с. Самчики	Хмельницька ОДА	КМУ 05.08.97 № 844
49	Держаний історико-культурний заповідник "Межибіж"	Летичівський район, смт Меджибіж	Хмельницька ОДА	КМУ 27.12.01 № 1759
Черкаська				
50	Національний історико-культурний заповідник "Чигирин"	м. Чигирин, вул.. Грушевського, 26	Мінкультури	РМ УРСР 07.03.89 № 77
51	Шевченківський національний заповідник у м. Каневі	м. Канів, Тарасова гора	Мінкультури	РНК УСРР 20.08.25;РМ УРСР 21.11.89 № 287
52	Державний історико-культурний заповідник "Батьківщина Тараса Шевченка"	Звенигородський район, с. Шевченкове, вул. Петровського, 3	Черкаська ОДА	КМУ 25.03.92 № 156
53	Державний історико-культурний заповідник "Трахтемирів"	Канівський район, с. Григорівка	Черкаська ОДА	КМУ 01.07.94

Продовження табл. Д.М. 14

54	Державний історико-культурний заповідник у м. Корсуні-Шевченківському	м. Корсунь-Шевченківський, острів Коцюбинського, 4	Черкаська ОДА	КМУ 08.02.94 № 79
55	Державний історико-культурний заповідник у м. Кам'янці	м. Кам'янка, вул. Леніна, 42	Черкаська ОДА	КМУ 21.07.95 № 541
Чернівецька				
56	Державний історико-архітектурний заповідник "Хотинська фортеця"	м. Хотин	Держбуд	КМУ 12.10.2000 № 1539
Чернігівська				
57	Національний архітектурно-історичний заповідник "Чернігів стародавній"	м. Чернігів, вул. К.Маркса, 1	Чернігівська ОДА	РМ УРСР 22.06.78 № 344
58	Національний історико-культурний заповідник "Качанівка"	Ічнянський район, селище Качанівка	Мінкультури	ЦК КПУ, РМ УРСР 24.11.81 № 584
59	Державний історико-культурний заповідник "Гетьманська столиця"	Бахмацький район, смт Батурин, вул. Леніна, 70	Чернігівська ОДА	КМУ 14.06.93 № 445
60	Державний історико-культурний музей-заповідник "Слово о полку Ігоревім"	м. Новгород-Сіверський, вул.. Пушкіна, 1	Чернігівська ОДА	РМ УРСР 22.06.78 № 344

Дидактичні матеріали до Семінарського заняття по темі 4: Етнографічні особливості регіонів України.

Рис. Д.М. 5 Етнографічні області України

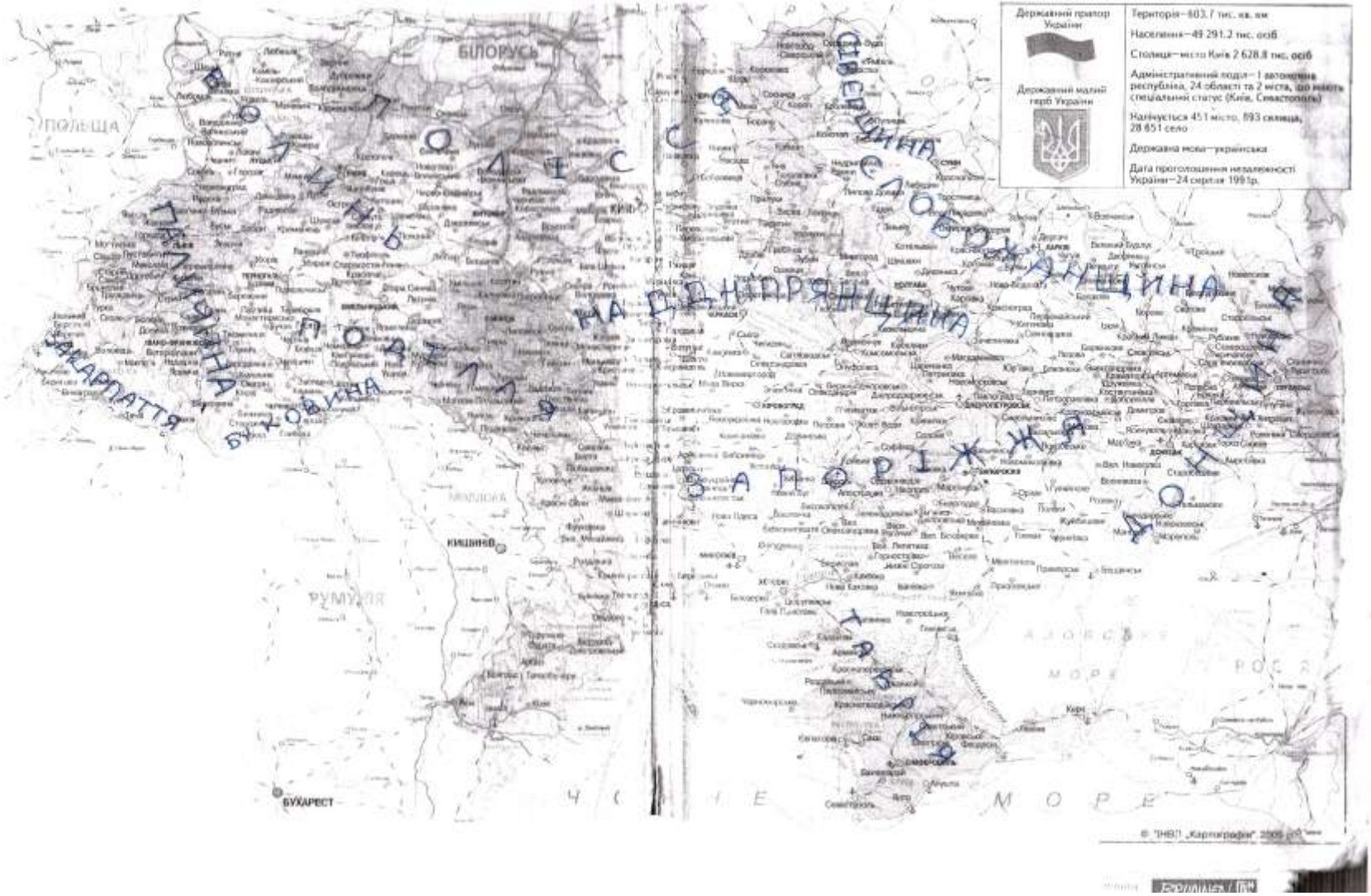

Рис. Д.М. 6 Історичні міста та селища України

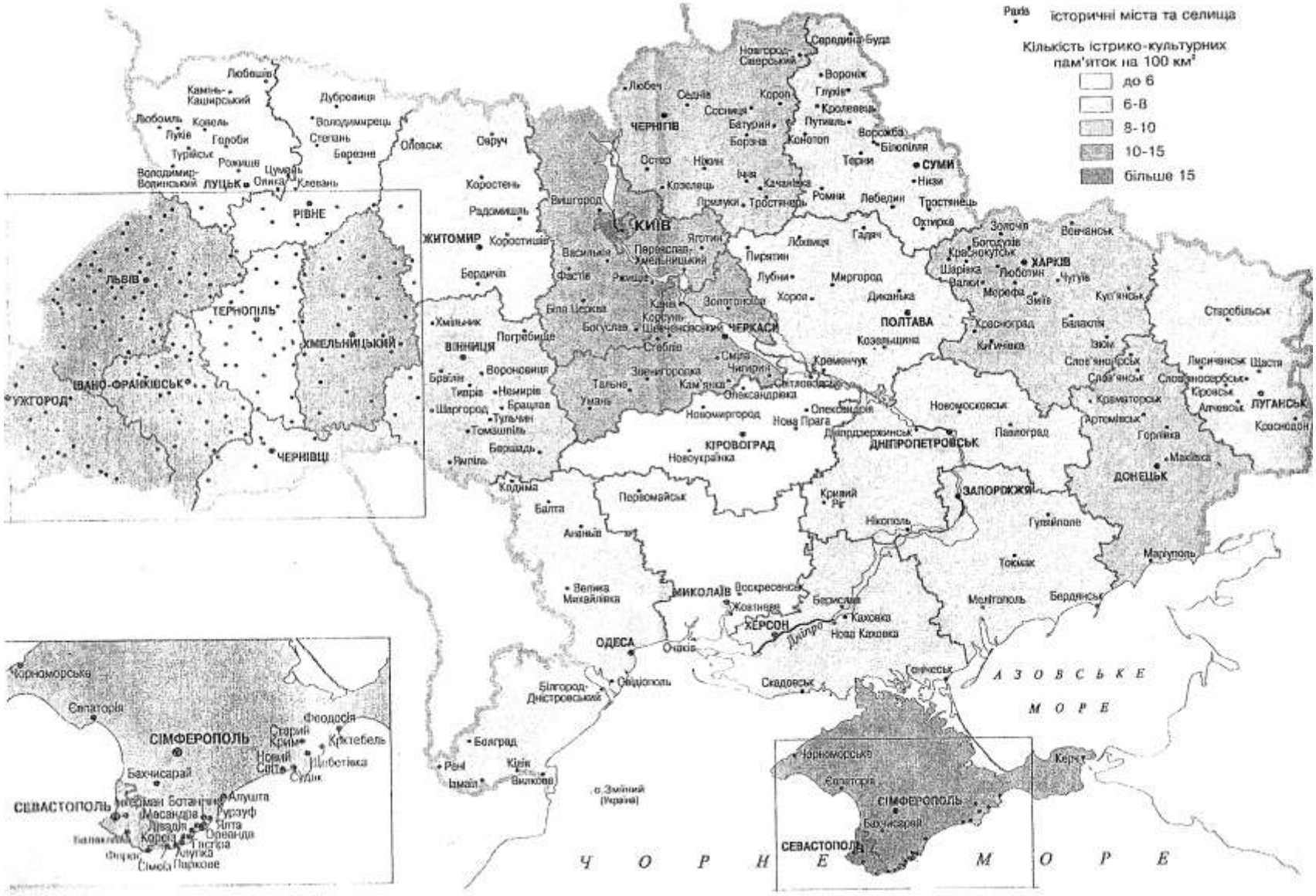

Рис. Д.М. 6 (Продовження) Історичні міста та селища України

Дидактичні матеріали до Практичного заняття по темі 4: Характеристика розвитку туристської інфраструктури: регіональний аспект

Таблиця Д.М. 15 – Характеристика закладів розміщення України

	Готелі та інші місця для тимчасового проживання		Санаторії та пансіонати з лікуванням		Санаторії-профілакторії		Будинки і пансіонати відпочинку		Бази та інші заклади відпочинку		Дитячі оздоровчі табори	
	всього	у них місць, тис.	всього	у них ліжок, тис.	всього	у них ліжок, тис.	всього	у них місць, тис.	всього	у них місць, тис.	всього	у них місць, тис.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Автономна Республіка Крим	93	14839	141	54,1	4	0,3	130	29,9	278	36,8	665	32,3
Вінницька область	23	1563	21	5,4	6	0,3	–	–	3	0,3	765	5,8
Волинська область	30	2137	7	2	4	0,3	–	–	57	2	586	3,7
Дніпропетровська область	103	10925	21	2,7	33	3,1	5	0,9	82	13	961	11,2
Донецька область	75	5764	18	4	44	3,7	50	10,3	243	31,3	938	28,3
Житомирська область	44	4736	6	1,4	7	0,5	–	–	10	0,8	641	2,9
Закарпатська область	60	5376	20	4	7	0,3	1	0,1	33	1,7	570	7
Запорізька область	39	2391	17	4,6	20	1,6	8	0,9	150	22,2	356	16,5
Івано-Франківська область	35	2804	15	2,3	7	0,5	3	0,2	10	0,7	876	4,4
Київська область	37	2458	13	2,2	6	0,7	2	0,2	60	8,8	410	4,6
Кіровоградська область	17	1089	3	360	3	200	–	–	34	2017	566	3,3
Луганська область	101	5789	12	1,1	30	2	–	–	48	2,9	1008	13,1
Львівська область	148	11081	62	17,4	8	0,4	8	0,4	31	1,4	853	3,4
Миколаївська область	95	13271	11	4,2	7	0,7	19	4,7	126	17,4	552	5,5
Одеська область	81	7788	37	14,2	9	1	11	2,3	373	36,9	1247	13
Полтавська область	48	2877	13	3,7	8	0,4	2	0,3	10	0,7	1037	6,4
Рівненська область	22	2624	9	1284	6	383	–	–	8	1174	559	2165
Сумська область	29	2355	3	0,46	5	0,47	–	–	18	2,3	776	5,4
Тернопільська область	40	4478	9	1,5	5	0,2	–	–	3	0,4	582	2,6
Харківська область	50	3261	15	3,2	9	0,6	2	0,6	70	7,9	926	9,5
Херсонська область	120	21681	12	2,7	8	0,3	51	11,2	165	22,3	568	16,3
Хмельницька область	29	1806	13	1,6	5	0,3	-	-	-	-	884	2,1
Черкаська область	55	3960	9	1,9	4	0,3	–	–	45	4,2	1038	4,1
Чернівецька область	27	4675	6	0,897	2	0,1	–	–	4	0,333	403	4,156
Чернігівська область	65	4023	7	1,3	3	0,3	2	0,2	30	3,2	560	4
м Київ	125	16907	15	3,1	9	1	2	0,5	20	2,5	226	1,7
м Севастополь	11	1315	2	170	3	446	5	703	15	2066	83	2677

Дидактичні матеріали до Практичного заняття по темі 6: Комплексна оцінка туристських ресурсів та визначення рейтингів регіонів по розвитку туризму. Таблиця Д.М. 16 – Пам'ятки архітектури й містобудування України

№ з/п	Області	Пам'ятки архітектури		Кількість історичних міст і смт	Кількість заповідників, підпорядкованих		
		Національного значення	Місцевого значення		Держбуду	Мінкультури	Обласним, міським держадміністраціям, іншим органам
1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**8**
1	м. Київ	390	329	1	1	-	4
2	м. Севастополь	23	239	1	-	1	-
3	Автономна Республіка Крим	193	549	28	1	-	5
4	Вінницька	167	473	24	-	-	1
5	Волинська	200	295	20	-	-	1
6	Дніпропетровська	35	317	6	-	-	-
7	Донецька	13	63	8	-	-	1
8	Житомирська	641	262	10	-	-	-
9	Закарпатська	137	59	19	-	-	-
10	Запорізька	5	23	6	-	1	2
11	Івано-Франківська	149	1297	27	-	1	-
12	Київська	91	117	8	-	-	3
13	Кіровоградська	17	372	6	-	-	1
14	Луганська	25	314	10	-	-	-
15	Львівська	794	2637	55	-	-	7
16	Миколаївська	14	129	4	-	-	1
17	Одеська	72	1540	12	-	-	-
18	Полтавська	62	141	13	-	-	3
19	Рівненська	109	243	13	-	1	2
20	Сумська	127	388	15	1	-	1
21	Тернопільська	180	1135	30	2	-	-
22	Харківська	73	726	16	-	-	2
23	Херсонська	32	76	7	-	-	-
24	Хмельницька	230	111	24	-	-	2
25	Черкаська	56	126	13	-	2	4
26	Чернівецька	112	667	11	1	-	-
27	Чернігівська	171	628	14	-	1	3
Всього		3541	12696	401	6	7	43
РАЗОМ		16237		401	56		

Таблиця Д.М. 17 – Географічна структура ПЗФ України

Область	Всього	Біосферні заповідники	Приподні заповідники	Національний природний парк	Регіональний ландшафтний парк	Заказники											Всього	Памятки природи					Всього	Заповіде урочище	Парки памятки садово-паркового мистецтва	Дендропарки	Ботанічні сади	Зоопарки
						Загальнозо-логічні	Ботанічні	Лісові	Ландшафтні	Гідрологічні	Іхтіологічні	Орнітологічні	Геологічні	Карст.-спелеологічні	Ентомологічні	Загально-геологічні		Ботанічні	Комплексна	Геологічна	Гідрологічна	Зоологічна						
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29
Вінницька	340	0	0	0	0	4	49	7	17	9	0	3	0	0	0	0	89	97	3	18	61	6	185	30	36	0	0	0
Волинська	375	0	1	1	1	31	30	38	32	58	1	14	0	0	0	1	205	102	1	0	17	8	131	27	11	0	1	0
Дніпропетровська	116	0	1	0	0	1	15	8	14	1	2	5	0	0	4	0	50	34	2	13	2	0	51	3	8	0	3	0
Донецька	112	0	1	1	4	1	18	9	11	0	0	6	1	0	5	0	51	10	2	15	10	1	38	13	1	0	1	0
Житомирська	181	0	1	0	0	14	27	43	2	23	0	5	1	0	0	0	115	18	0	15	3	0	37	0	25	3	1	0
Закарпатська	71	1	0	2	0	5	21	9	2	1	3	1	1	0	0	0	43	13	1	0	1	1	16	7	1	0	1	0
Запорізька	351	0	0	0	1	7	110	4	55	1	0	3	1	0	46	0	227	60	22	14	0	0	96	3	22	0	0	1
ІваноФранківська	438	0	1	2	3	2	25	9	8	5	0	2	0	0	0	0	51	144	12	10	14	1	181	186	8	5	0	1
Київська	133	0	0	0	1	0	14	12	14	12	1	8	0	0	0	0	61	33	3	5	1	0	42	16	12	1	0	0
Кірово-градська	156	0	0	0	0	3	20	6	29	1	0	5	0	0	1	0	65	23	6	3	10	0	42	41	7	1	0	0
Луганська	126	0	1	0	1	14	9	3	6	1	3	1	0	0	4	0	41	18	2	17	22	0	59	15	9	0	0	0
Львівська	332	0	1	2	3	3	6	9	13	3	0	2	0	0	1	0	37	108	17	18	33	0	176	48	59	2	3	1
Миколаївська	127	…	1	0	3	0	9	13	15	6	2	2	0	0	0	0	47	21	1	6	13	1	42	13	19	0	0	1
Одеська	123	1	0	0	2	3	8	1	18	0	0	1	0	0	3	0	34	50	0	2	6	0	58	4	22	0	1	1
Полтавська	339	0	0	0	2	4	35	2	51	57	0	3	0	0	1	0	153	94	8	9	3	0	114	51	18	1	0	0
Рівненська	268	0	1	0	2	7	39	16	4	12	24	9	4	0	18	0	111	27	12	2	7	1	49	90	13	1	0	1
Сумська	185	0	…	1	2	5	13	4	12	24	0	2	2	0	2	0	64	31	0	2	31	1	65	29	21	1	1	0
Тернопільська	541	0	1	0	3	33	58	3	3	8	3	9	0	0	0	0	117	251	1	82	53	3	390	4	13	9	3	1
Харківська	201	0	0	0	2	7	39	7	10	13	0	6	1	0	59	0	142	37	2	0	3	0	42	6	5	2	1	1
Херсонська	76	2	0	1	0	3	6	2	5	0	0	2	0	0	0	0	18	24	0	0	6	2	32	10	12	1	0	0
Хмельницька	341	0	0	1	1	5	17	25	22	49	0	9	1	0	1	0	129	99	16	29	8	3	155	16	37	0	1	1
Черкаська	413	0	1	0	…	6	41	1	12	90	1	5	0	0	12	0	168	97	10	28	28	1	163	40	38	1	0	1
Чернігівська	647	0	0	0	0	1	98	34	34	264	1	3	0	0	2	0	437	91	1	4	30	7	133	52	23	1	0	1
Чернівецька	299	0	0	1	2	1	4	6	18	0	10	7	0	3	1	0	50	63	6	46	49	0	164	38	39	4	1	0
АР Крим	146	0	6	0	2	0	14	1	9	1	0	2	2	0	0	0	29	5	20	26	17	0	68	10	29	1	1	0
м. Севасто-піль	11	0	0	0	0	1	0	0	3	0	0	0	0	0	0	0	4	1	1	0	4	0	6	1	0	0	0	0
м. Київ	91	0	0	0	3	3	1	5	4	0	1	0	0	0	0	0	14	46	0	0	3	0	49	0	20	1	3	1
Україна	**6539**	**4**	**17**	**12**	**38**	**164**	**726**	**277**	**423**	**639**	**30**	**115**	**14**	**3**	**160**	**1**	**2552**	**1597**	**149**	**364**	**435**	**36**	**2584**	**753**	**508**	**35**	**22**	**12**

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Методичні вказівки
до практичних занять та самостійної роботи студентів
з дидактичним забезпеченням
з дисципліни
“ТУРИСТСЬКІ РЕСУРСИ УКРАЇНИ”
(для студентів 3 курсу денної та 4 курсу заочної форм навчання за напрямом підготовки 6.020107 “Туризм”)

Укладачі **ПОКОЛОДНА** Марія Миколаївна,
ПЕТРОВА Надія Борисівна,
ПОЛЧАНІНОВА Ірина Леонідівна

Відповідальний за випуск *М. М. Поколодна*

Редактор *О.Ю. Кригіна*

Комп’ютерне верстання *К. А. Алексанян*

План 2010, поз. 420М

Підп. до друку 10.12.2010	Формат 60 х 84/16
Друк на ризографі.	Ум. друк. арк. 3,2
Зам. №	Тираж 50 пр.

Видавець і виготовлювачі:
Харківська національна академія міського господарства,
вул. Революції, 12, Харків, 61002
Електронна адреса: rectorat@ksame.kharkov.ua
Свідоцтво суб’єкта видавничої справи:
ДК № 4064 від 12.05.2011 р.